

אישים בתנ"ך

ביוגרפיות קצרות של כ-370 דמויות תנכיות

כרונולוגיה

תוכן ספרי התנ"ך ומחבריהם ♦ מבריאת העולם עד כניסת בני ישראל לארץ ♦ ומתקופת יהושע עד בניית בית המקדש השני לפי "סדר עולם" מהדורת הרב ד"ר חיים מיליקובסקי שליט"א ♦ רשימת שופטי ישראל ♦ נביאי ישראל ♦ מלכי יהודה וישראל



ראובן בראונר

כל הזכויות שמורות לראובן בראונר, רעננה ה'תשפ"א

COPYRIGHT © 2021 REUVEN BRAUNER, RAANANA, ISRAEL

ALL RIGHTS RESERVED



ראובן בראונר

**רחוב שברץ 18, רעננה
reubenbrauner@gmail.com
052-734-2415**

**ה'תשפ"א
2021**

אישים בתנ"ך

ביוגרפיות קצרות של כ-370 דמויות תנכיות

ברוב על פי האנציקלופדיה "אוצר ישראל" של ר' יהודה דוד אייזנשטיין



אישים בתנ"ך

אביגיל - אבנן

אבישג השונמית נערה "יפה עד מאוד" משרתת וסוכנת לדוד המלך כאשר הזקין, והמלך לא ידעה (מ"א א). לפי דברי חז"ל לא נשא דוד את אבישג לאישה כי כבר היו לו י"ח נשים ויותר לא התירו לו מפני האיסור "לא ירבה לו נשים". ומוטב להתיחד עם אבישג בלי נשואין מלגרש מנשיו (סנהדרין כב.).

אבישי בן צרויה (ש"א כו) אחות דוד המלך, שר צבא ושר השלישים ונקרא כן מפני שבידו נתן דוד שלישי מכל הצבא ושני שלישים אחרים בידי יואב ואתי הגתי (ש"ב יח).

אביתר הכהן מבני איתמר, כהן גדול העשירי לאהרן והרביעי לבית עלי (ש"א כב). כאשר עלה דוד על כסא מלכותו נתעלה אביתר למעלת כהן גדול לשרת לפני ארון ה' ובנו אחימלך עם צדוק היו כוהנים (ש"ב ח, דהי"א כד). ושנסתלק אביתר מן הכהונה נכנס צדוק תחתיו. חז"ל אמרו ש"כל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ואין השכינה שורה עליו אין שואלים בו שהרי שאל צדוק ועלתה לו שאל אביתר ולא עלתה לו (יומא עג:).

אבנר בן נר בן אחי אביו של שאול (ש"א יד). אחר מות שאול המליך אבנר את איש בשת החלש על כל ישראל מלבד שבט יהודה (ש"ב ב). אבנר דבר עם זקני ישראל להתאחד לממלכה אחת עם דוד וייטב הרבה בעיניהם. בא אבנר לדוד ושאל "מה עשית?" וכאשר לא השיב לו המלך דבר, יצא יואב מעם דוד וישלח מלאכים להשיב את אבנר חברונה ויכהו שם ומת.

אבנן מבית לחם (שופטים יב). השופט העשירי ששפט את ישראל אחרי יפתח הגלעדי 7 שנים. היה לו 30 בנים ו-30 בנות (שופטים יב). לדעת רב, אבנן זה בועז. בועז בן 80 ורות בת 40 בעת שנשאה לאישה (רות רבה פ"ו).

אביגיל אשת נבל הכרמלי ואחר מותו לקחה דוד לו לאישה (ש"א¹ כה). חז"ל שבחוה על הטוב שנמצא בה, ודרשו "מצא אישה מצא טוב", אין סוף לאישה טובה ואין סוף לאישה רעה וכו' טובה הייתה אביגיל לדוד מכל הקרבנות שבעולם (מגילה יד:). אביגיל נחשבת בין שבע נביאות והן שרה מרים דבורה חנה אביגיל חולדה ואסתר. ארבע נשים יפיפיות היו בעולם והן שרה רחב אביגיל ואסתר (מגילה טו.). אביגיל ילדה לדוד כלאב או דניאל (ש"ב ג, דהי"א ג).

אביה (אבִים) בן רחבעם בן שלמה (דהי"א ג). המלך השני לממלכת יהודה ומלך שלשים שנה והלך בכל חטאות אביו רחבעם (מ"א טו). ערך מלחמה נגד ירבעם מלך ישראל להסירו מכסאו ולחבר יהודה וישראל לממלכה אחת כמקדם. ומת מיד אחר נצחונו. אביה נשא 24 נשים ויולד 22 בנים ו-16 בנות (דהי"ב ג).

אביהוא ע"ע נדב.

אביטל אשת דוד, אם שפטיה (ש"ב ג).

אבימלך השם כנוי כללי לכל מלכי פלשתים, שנים היו בגרר. ואולי היו שנים: אחד בימי אברהם (בראשית כה) ואחד בימי יצחק (ר' ספר ישר, וירא). שר צבאו היה פיכול.

אבימלך מפילגשו של גדעון (שופטים ט). השופט השישי וישר על ישראל שלש שנים. בני ישראל לא זכרו את גדעון שהציל אותם מיד הפלשתים והיו כפויי טובה לביתו ולא בחרו לשופט עליהם באחד משבעים בניו שהניח אחריו.

אבינדב בן שאול ואחינעם (ש"א לא). נהרג בגלבוה בקרב נגד הפלשתים.

אבירם ע"ע דתן.

¹ ש"א = שמואל א', ש"ב = שמואל ב', מ"א = מלכים א', מ"ב = מלכים ב', דהי"א = דברי הימים א', דהי"ב = דברי הימים ב'.

אישים בתנ"ך

אַבְרָהָם אַבְיָנוּ - אַחָז

וכאבשלום אחיו נסה ג"כ לעלות למלוכה למרות רוח דוד.

אַדְרַמֶּלֶךְ בן סנחריב מלך אשור (מ"ב יט). יחד עם אחיו שראצר הרג את אביהם.

אַדְרָם שר המסים בזמן מלכות דוד שלמה ורחבעם (מ"א יב).

אַהוּד בֶּן גֵּרָא משבט בנימין, השופט השלישי (שופטים ג). שפט את ישראל אחרי עתניאל בן קנז 80 שנה ונכללן בהן 18 שנה של עיבוד עגלון מלך מואב. אהוד טמן מתחת למדיו חרב פפיות ויתקע בבטנו וימיתהו. וייאסף כל העם וילחמו עם מואב ויכו בהם כ-10,000 איש ויכניעו את מואב תחתם.

אַהֲרֹן הַכֹּהֵן בן עמרם ויוכבד אחי משה ומרים משבט לוי (שמות ד). נולד שלוש שנים לפני משה. אבי משפחת הכוהנים. אהב שלום ורדף שלום.

אַוּיֵל מְרֹדֵךְ בן נבוכדנצר ומלך השני למלכות בבל החדשה לשנה או שנתיים (מ"ב כה). הוציא את יהויכין מלך יהודה מבית הסוהר והוא היה סמוך לשולחנו.

אוֹנָן ע"ע ער.

אוֹרֵיָה הַחֲתָי מגיבורי דוד (ש"ב יא). אחרי שהומת במלחמה שלח דוד אל בת-שבע ויאספה אל ביתו ותהי לו לאישה ותלד לו בן.

אַחָאָב בן עמרי המלך (מ"א טז) וירש מלכותו וכמהו השתדל להגדיל מלכות ישראל ולחזק את ארץ שומרון נגד ממלכת ארם ודמשק. לקח לו לאישה איזבל בת אתבעל מלך צידון. לאחאב היו 70 בנים בשומרון אשר הרג יהוא מלך יהודה ולא השאיר איש מהם, וגם הרג כל נביאי הבעל אשר לאחאב (מ"ב י).

אַחָז בן יותם מלך יהודה (מ"ב טז). בן 20 שנה היה במלכו ו-16 שנים מלך. חז"ל מיחסים אל אחז הריסת טהרת

אַבְרָהָם אַבְיָנוּ בן תרח (בראשית יא-כו), אב יצחק בן שרה אימנו וישמעאל בן הגר. האב הראשון של אומת ישראל. לפי דעת בעלי האגדה היה אברהם אבינו פילוסוף גדול והגיע למדרגה בחכמה אלהות על פי חקירותיו בטבע הנבראים. כבר בילדותו החל לחקר בתבונתו ובשכלו מי הוא הבורא והמנהיג של העולם. היה מופלג במידת הרחמים.

אַבְשָׁלוֹם בן השלישי לדוד המלך ממעכא בת תלמי מלך גשור (ש"ב ג, דה"א ג). נולד בחברון בתחילת ממלכת דוד. אבשלום לקח נקמתו מאמון אחיו על אשר ענה את תמר אחותו בת אמו ורצחו. מרד נגד אביו דוד ובבורחו מאנשי דוד נתפש ראשו בעץ ונתלה. יואב לקח שלשה שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום וימיתהו (ש"ב יח).

אַגַּג מלך עמלק (ש"א טו). שאול בלחמו עם עמלק תפש את אגג חי ויחמול עליו לא המיתו נגד הציווי להחרים ולמחות את זכר עמלק. ואחרי שהוכיח שמואל את שאול ע"ז ציוה שמואל להגיש אליו את אגג וישסף אותו לפני ה' בגלגל (ש"א מו).

אַדָם הראשון (בראשית א) אב לכל יושבי תבל. אדם ר"ת אפר דם מרה (סוטה ה). האדם נוצר בדמות וצלם אלוקים ביום הששי לבריאת העולם. עפרו הוצבר מכל העולם, גופו מבבל וראשו מא"י ואבריו משאר ארצות (סנהדרין לח:). ויפח אלוקים באפו את נשמת חיים ויהי לנפש חי מדבר. ויתן לו רשות לאכול מכל שב זורע זרע וכל פרי עץ, אך לא היתר לו בשר לאכילה (שם נט:). אדם ראה את משותלח (ב"ב קכא:) ומת בגיל 930, 56 ללמד אבי נח ו-126 שנים קודם נח ונקבר במערת המכפלה (סנהדרין נח).

אַדְנִי-צֶדֶק מלך ירושלים בזמן כיבוש הארץ על ידי יהושע (יהושע י).

אַדְנִיָּהוּ בן חגית בן הרביעי לדוד המלך ונולד בחברון (ש"ב ג, דה"א ג)

אישים בתנ"ך

אַחֲזִיָּהוּ בֶן אַחָאָב - אִישׁ-בִּשְׁת

אחימלך אבל ההתנצלות לא הועילה לו ויצו המלך שאול לדואג להרוג את אחימלך ואת כל הכוהנים אשר איתו. 85,000 איש וגם הנשים ואת הטף נהרגו (ש"א כא).

אַחֲזִיָּהוּ בֶן אַחָאָב אחת מנשותיו של דוד המלך ואמו של אמנון (ש"א כה).

אַחֲזִיָּהוּ בֶן אַחָאָב יועץ דוד המלך (ש"ב טו, דהיי"א כז) וחכם מדיני. הצטרף לאבשלום במרד נגד דוד.

אַחֲזִיָּהוּ בֶן אַחָאָב מלך פרס (אסתר) ואחריו מלך דריוש בנו אשר בתחילת ממלכתו נבנה הבית השני. המעשה עם אסתר והמן היה בשנת י"ב למלכות אחשורוש. בשנת י"ג עשו פורים ובשנת י"ד כתבת אסתר אגרת פורים השנית. אחשורוש הוא בן כורש הפרסי שמלך אחרי דריוש (הראשון) המדי בן אחשורוש (הראשון) שאיבד מלכות כשדים (ישעיה יג, דניאל מ).

אִיּוֹב איש תם וישר מארץ עוץ מארצות הקדם (איוב). ויהי לו שבעה בנים ושלוש בנות ומקנה רב. השטן התקנא בו וכאשר שמע תהילת איוב מפי ה' כי לא חינם ירא איוב אלוקים כי ה' ברך מעשה ידיו בכל, אבל אם ידל וישתנה מצבו לרע תסור גם יראתו ותומתו.

אִיזָבֵל בת אתבעל מלך צידון ואשת אחאב מלך ישראל (מ"ב יז). זר היה לה עם העברי ודתו ותסת את אחאב בלהעמיד מזבחות לבעל ולעשתרת. גם ציותה להרוג את נביאי ה'. איזבל מתה מות אכזרי והכלבים לקקו את דמה כאשר לקקו את דמי נבות.

אִישׁ-בִּשְׁת בנו הרביעי של שאול ובמות שלשה אחיו הגדולים במלחמת הר הגלבוע נשאר הוא יורש ממלכת אביו (ש"ב ב). וייקחהו אבנר שר צבא שאול ויעברוהו מחנים עיר מבצר בעבר הירדן כי כל הארץ ממערב הירדן נפלה בידי

המשפחה בישראל, כי התיר את הערווה האסורה על פי התורה. למען עקר משורש תורת ישראל צווה לסגור את בתי הכנסיות ובתי המדרשות אשר הטיפו שם נביאי ישראל דבר ה', למען יטבע העם במצולות הבערות. ביחד עם זה ביטל בתי ספר לנערים כי אם אין גדיים לא יהיו ג"כ תישישים (סנהדרין קג; ב"ר פמ"ב). ולזאת חרצו משפטם עליו כי אין לו חלק לעולם הבא (שם). אולם במשנה (סנהדרין פ' חלק) לא נמנה אחז בין המלכים שאין להם חלק לעולם הבא מפני שהייתה לו מידת הבושה (סנהדרין קד).

אַחֲזִיָּהוּ בֶן אַחָאָב מלך שמיני ממלכי ישראל (מ"א כב). הלך בדרך אביו אשר החטיא את ישראל בעבודת הבעל.

אַחֲזִיָּהוּ בֶן יְהוֹרָם מלך התשיעי ממלכי יהודה. מלך שנה אחת בלבד והיה בן 22 במלכו (מ"ב ח). כאשר התקשר יהוא להכרית את כל בית אחאב הרג את יותם ואחזיה נס דרך בית הגן וירדוף אחריו יהוא ויכהו וימת במגידו (מ"ב ט).

אַחִיָּה בן אחיטוב בן פנחס בן עלי הכהן (ש"א יד). כהן בימי שאול. כאשר יצא שאול להלחם בפלשתים היה גם אחיה עם אנשי חיל ישראל במחנה ועמו היה האפוד עם האורים והתומים.

אַחִיָּה הַשִּׁילִנִי נביא מעיר שילה (מ"א יא). היה לו שתי נבואות. הראשונה הייתה לשר לירבעם בן נבט כי יהיה מלך על ישראל. והשנייה שימותו בני ירבעם ולא ישאיר שריד ופליט עקב אשר עשה הרע בעיני ה' ויתענה את העם (מ"א יד).

אַחֲזִיָּהוּ בֶן אַחָאָב בן אחיטוב מבית עלי כהן גדול בימי שאול בנוב עיר הכוהנים (ש"א כא). כהן בכהונה הגדולה אחרי אחיה. כאשר אחיה ברח משאול בא אל אחימלך וקבל לחם (הפנים) וגם חרב גלית הפלשתי ממנו ונחשב בעיני שאול כמרידות ועזר לדוד יריבו. התנצל

אישים בתנ"ך

איתמר - אלעזר ואיתמר

אַלְעָזָר עבד נאמן לאברהם ובן ביתו אשר כנהו בן משק ביתי הוא דמשק אליעזר (בראשית טו). הרבה דברים למדו חז"ל מפרשת אליעזר ששאל שלא כהוגן באמרו והיה הנערה אשר אומר אליה וגוי אפילו חיגרת או סומא! (תענית ד). מצד אחר הראה מדת ההסתפקות באמרו הגמאיני נא מעט מים וע"ז דרשו צדיק אוכל לשבע נפשו זה אליעזר (במדבר רבה פכ"א). גם אמרו יפה שיחתן של עבדי בית אבות מתורתן של בניס וכו' פרשתו של אליעזר ב' ג' דפים וכו'. אליעזר נמנה בין ט' שנכנסו לגן עדן בחייהם (ד"א זוטא פ"א ט).

אַלְעָזָר בן משה (שמות ד, דה"א כג) וציפורה ושם בנו רחביה.

אַלְיָפָז הַתִּימָנִי עם אליהוא ובלדד אחד משלושת רעי איוב שבאו לנחם אותו (איוב ב). לפי תרגום יונתן (בראשית לו: יב) אליפז היה בן עדה אשת עשו.

אַלְיָקִים בן חלקיה סוכן בבית חזקיה המלך וממלא מקום שבנא שהוסר מן הכהונה הזאת (מ"ב יח).

אַלְיָשָׁבַע בת עמינדב (שמות ו). חמש שמחות הייתה לאלישבע יתירה על בנות ישראל: יבמה (משה) מלך, אישה כהן גדול (אהרון), בנה (אלעזר) סגן, בן בנה (פינחס) משוח מלחמה ואחיה (נחשון) נשיא (סדר עולם פ"ד, סנהדרין קב).

אַלְיָשָׁע בן שִׁפְטָ מֵאֵבֶל מַחֻלָּה (מ"א יט). אליהו מנהו לנביא תחתיו. כמעט כל הניסים והנפלאות שעשה אליהו עשה גם אלישע תלמידו ועוד הוסיף עליו כהנה וכהנה (כ-16) והראה ניסים ונפלאות בנבואתו יותר מכל הנביאים שקידמוהו. אלישע היה תלמידו של אליהו ואליהו היה תלמידו של משה (ר"ל שלמד תורתו, סוטה יג).

אַלְעָזָר וְאִיתָמָר שני בני אהרון הכהן הקטנים. אמם הייתה אלישבע (שמות ו).

הפלשתים. וימליכוהו על כל ישראל אך שבט יהודה היה אחרי דוד. ארבעים שנה היה איש-בשת במלכו, וימלוך שתי שנים.

אִיתָמָר בן הרביעי של אהרן הכהן. ע"ע אלעזר (שמות ו). איתמר היה אחד מעשרה צדיקים בדור (שמות רבה מד: ז).

אַכִּישׁ בן מעוך או בן מעכה מלך גת (ש"א כז, מ"א ב). אליו ברח דוד מפני שאול אחרי הריגת נוב עיר הכוהנים. אבל הפלשתים הכירו אותו כי הוא האיש שהרג את גיבורם גלית הפלשתי.

אַלְדָּד וּמִיָּדָד נשארו במחנה עת אסף משה שבעים איש מזקני העם סביבות האהל ותנח עליהם הרוח ויתנבאו (במדבר יא). כנראה נבואת אלדד ומידד על עסקי גוג ומגוג מצויה במדרש קדום.

אַלֶּה מלך הרביעי ממלכי ישראל אשר מלך תחת אביו בעשא בשנת 26 לאסא מלך יהודה ומלך בתרצה שנתיים. אלה הלך בדכי אביו הרעים (מ"א טז).

אַלְחָנָן בֶּן יַעִיר (יעירי) הכה את הענק לחמי אחי גלית הגתי (ש"ב כא, דה"א כ).

אַלְיָהוּ הַנְּבִיא התשבי מיושבי גלעד (מ"א יז). נביא בימי אחאב. נחשב מחשובי הנביאים. המדרש מדמה אותו למשה. יודיע ביאת המשיח.

אַלְיָהוּא בֶּן בְּרַכְיָאֵל עם אליפז ובלדד, אחד משלושת רעי איוב שבאו לנחם אותו (איוב לב).

אַלְיָמֶלֶךְ איש מבית לחם יהודה אשר הלך לגור בשדי מואב, הוא ואשתו נעמי ושני בניו מחלון וכליון בהיות רעב בארץ יהודה (רות א). אלימלך מת במואב ושני בניו נשאו להם שם נשים מואביות: עפרה ורות. ואחרי שבתם שם בעשר שנים מתו גם שניהם ונעמי וכלתה רות שבו לארץ יהודה בשמען כי פקד ה' את עמו לתת להם לחם.

אישים בתנ"ך

אַלְקָנָה - אֶפְרַיִם

אַמְרָפֶל מלך שנער בימי אברהם (בראשית יד). הוא היה אחד מארבעה המלכים אשר עשו בעמק השדים מלחמה את חמשה מלכי הערים אשר היו בסביבות ים המלח. לא היה ריב ומלחמה בעולם עד שבא אמרפל (תרגום אסתר א).

אַסָא המלך השלישי ממלכי יהודה בן אבים (מ"א טו) ומלך 41 שנים בירושלים ויעש הישר בעיני ה' כדוד אביו (זקנו) ויסר כל עבודת זרה מן הארץ גם השחית את המפלצת לאשרה שעשתה אמו מעכה בת אבשלום ויסירה מגבירה.

אַסָף בֶּן בְּרַכְיָהוּ הלוי משורר במקדש ה' בימי דוד (נחמיה יב) וגם בנו אחריו היו משוררים עד ימי עזרא ועם הימן ואיתן במלצתים נחושת להשמיע (דהי"א טז), ובין המשוררים בפה היה אסף הראש ומשנתו זכריה. נחשב בין עשרה זקנים שכתבו ספר תהלים (ב"ב יד). ויש מהם שנכתבו ע"י בנו בדורות שונים אך כולם נקראו על שמו.

אַסָרְחַדּוֹן בן סנחריב מלך אשור אשר ירש מלכותו אשר אחרי הומת בנינו ע"י ארדרמלך ושראצר בשובו שם ממפלתו לפני ירושלים בימי חזקיה מלך יהודה (מ"ב יט, ישעיה לז) אסר חדן הושב את השומרונים בארץ יהודה והם היו צרי יהודה ובנימין כאשר שבו מן הגולה לירושלים, וירפו את ידם מלבנות בית ה' (עזרא ד).

אַסְנַת בת פוטי פֶרַע כֶּהֵן און אשת יוסף. אם מנשה ואפרים (בראשית מא).

אַסְתֵּר (נקראת גם **הדסה**) בת אביחיל דוד מרדכי היודי משבט בנימין, המלכה, אשת אחשורוש (מגלת אסתר). הצילה עם ישראל מהשמדה ועל שמה מגילת אסתר וסיפור פורים.

אַפְרַיִם בן יוסף הצעיר אשר ילדה לו אסנת אשתו בארץ מצרים (בראשית מא). "ויאמר ליוסף הנה אביך חולה"

אחרי מות נדב ואביהוא אחיהם הגדולים בהקריבם אש זרה לפני ה', ובנים לא היו להם, כהנו אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם (במדבר ג) כי כל בני אהרן היו כהונים משוחים.

אַלְקָנָה בן ירחם הלוי אביו של שמואל הנביא (ש"א א). כתוב: ויהי איש אחד (ש"א א). כל מקום שנאמר אחד, גדול הוא וכו' לפי שלא היה בדורו כיוצא בו (במדבר רבא י"ה).

אַמּוֹן בן מנשה בן חזקיהו מלך יהודה ושם אמו משלמת בת חרוץ מיטבה. בן 22 היה במלכו ו-2 שנים מלך. וילך בכל דרכי מנשה אביו ויעבד את הגילולים (מ"ב כא). בתלמוד אמרו: אמון ביער התורה בישראל. רבי יוחנן ורבי אליעזר: חד אמר ששרף את התורה, וחד אמר שבא על אמו ר"ל שביער חוקי התורה ועשה זאת להכעיס (סנהדרין קג).

אַמְנוֹן בכור דוד אשר ילדה לו בחברון אשתו אחינעם היזרעאלית (ש"ב יג). אהבה עזה התחלקה בלבו לתמר אחות אבשלום בן דוד, ויצר לו להתחלות. לדעת הרמב"ם הייתה תמר מותרת לאמנון כי תמר נולדה לדוד מביאה ראשונה של יפת תואר שמותרת בלא קידושין, אבל אבשלום נולד אחר הנשואין כדת, לכן אמרה לו, דבר נא אל המלך כי לא ימנעני ממך (רמב"ם מלכים פ"ח ח, עיין סנהדרין כא).

אַמְצִיָּה (אמציהו) בֶּן יוֹאָשׁ מלך יהודה (מ"ב יד). בן 25 היה במלכו ומלך 29 שנים אבל נמנו לו רק 14 שנים כי עוזיה (או עזריה) בנו מלך 15 שנים. אמציה עשה הישר בעיני ה' יתר מיואש אביו אך הבמות לא סר.

אַמְצִיָּה כֶּהֵן בֵּית אֵל כמר לעגל הזהב שהקים ירבעם מלך ישראל בבית אל (עמוס ז). הוא הלשין את עמוס הנביא לפני ירבעם כי קשר אליו מרד מפני שניבא אליו רע.

אישים בתנ"ך

אַרְוֹנָה הַיְבֵסִי - בְּנִימִין

בְּלָק בֶּן צְפוּר מֶלֶךְ מוֹאָב (במדבר כב). נולד ונתגדל במדין והיה שם נסיך. ירא בלק פן יכבשו את ארצו לכן שלח לקרוא לבלעם לקללם כדי להחליש בהם ולגרשם. וכאשר עלה בידו לעשות זאת, הפקיר את בתו לזנות בעצת בלעם ובעבור זאת מתו כ"ד אלף מישראל. אעפ"כ אמרו עליו כי המזבחות היו לשם שמים, ובשכר מ"ב קורבנות שהקריב בלק הרשע זכה ועלה ממנו רות שיצאה ממנה דוד ושלמה (סנהדרין קה. נזיר כג., במדבר רבה פ"כ).

בְּלֶטְשָׁאֶצֶר ע"ע דניאל.

בְּלֶטְשָׁאֶצֶר המלך האחרון בבבל (דניאל ה). סדר המלכים האחרונים הוא: נבוכדנצר, אויל מרודך ובלשצאר. האגדה מספרת שכורש ודריוש היו שוערים לבלשצאר וכאשר שמעו את נבואתו של דניאל על אודות מפלתו תפשו מנורה ופצו בה את מוחו (שיר רבה פ"ג).

בֶּן הֶדְד שם שלשה מלכי ארם ונקראים ע"ש אליל ארצם כמו בן אלהים.

(1) **בֶּן טַבְרֶמָן** בן חזיון שישב בדמשק (מ"א טו).

(2) **בְּנוֹ שֶׁל 1** ופעמים רבות יצא למלחמה נגד אחאב מלך ישראל (מ"א כב).

(3) **בֶּן חִזְאֵל** אשר הכהו יהואש מלך ישראל שלש פעמים ויקח ממנו את הערים אשר לקח מיד יהואחז אביו במלחמה (מ"ב יג).

בְּנֵי הוֹ בֶּן יְהוֹדָע הכהן (ש"ב כג), שר צבא למלך דוד ואחד מן גיבוריו המצוינים (דהי"א כז) ואח"כ תחת שלמה. בניהו הביא מלכת שבא אל שלמה (תרגום שני א, ג).

בְּנִימִין הבן הצעיר ליעקב אשר ילדה לו רחל בהקשותה ללדתה ובטרם מותה קראה שמן בן אוני=בן אבלי ואביו קרא לו בנימן=בן מזל טוב (בראשית לה). בנימין לא לקח חלק במחירת יוסף ואף כי

(בראשית מח:א). אפרים אמר לו, שהיה יעקב עוסק בתורה עמו (מדרש תנחומא ויחי ו). יעקב אבינו לפני מותו נתן היתרון לאפרים הצעיר על מנשה אחיו הבכור (שם מח).

אַרְוֹנָה הַיְבֵסִי מכר גורנו לדוד לבנות שם המקדש בסכום של 50 שקלי כסף (ש"ב כד) או לפי דהיי"א ב ו-כא, 600 שקלי זהב.

אַרְפַּכְשָׁד בן השלישי לשם אחר אילם ואשור (בראשית י) ואמרו חז"ל כי לא ניתנה הגדולה לא לראשון ולא לשני אלא לארפכשד שהיה עומד אברהם ממנו.

אַשְׁפּוֹל ע"ע ענר.

אַשֵׁר בן יעקב אשר ילדה לו זלפה (בראשית ל) ועל שמו נקרא שבטו. "ראיתי בספרי אין לך בכל השבטים שנתברך בבנים כאשר. ואיני יודע כיצד" (רש"י דברים לג:כד) שהרי לא מצאנו ריבוי בנים בשבט אשר יותר משאר השבטים (רש"י כפשוטו).

בְּלֶדָד הַשׁוּחִי עם אליהוא ואליפז, אחד משלושת רעי איוב שבאו לנחם אותו (איוב ח).

בְּלָהָה וּזְלָפָה (בראשית כט) ולדעת המדרש שניהן היו בנות לבן (ב"ר פע"ד). שפחות שנשא יעקב אך אינם נמנות בין האמהות שהן שרה רבקה רחל ולאה, אבל בנוגע לייחוס השבטים לא היה חילוק בין בני השפחות לבני הגבירות. ותלד בלהה את דן ואת נפתלי.

בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר הָאֲרָמִי (במדבר כב), וישב בפתור ארם נהרים על נהר פרת. שמו בלעם היה על המאורע שחפץ לבלוע את ישראל, ודרשו חז"ל בלעם=בלא עם או בלע עם. ד"א שבלה עם, שבלבל ישראל בעתו הרעה (תוספתא סנהדרין פ"ג, גמרא סנהדרין קה.).

אישים בתנ"ך

בַּעַז - גָּד

בַּת-פְּרָעָה (1) מצאה את משה כשהוא בתוך תיבת גומא ביאור ומשה אותו מן המים (שמות ב). ולדברי חז"ל שמה בתיה והיא אשר גידלה משה בילדותו. בתיה נחשבת בין אלה שעלו לגן עדן בחייהם (ד"א זוטא פ"א, ילקוט רמז מ"ב ורמז שס"ג).

(2) אחת מנשות שלמה המלך. שמה הפרטי שלה לא נודע במקרא (מ"א ג) אבל במדרש רבה יד נקראת שמה בתיה בת פרעה. "ויתחתן שלמה", גייר אותה, והלא לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה? אלא מתוך אהבה יתירה שאהבה מעלה עליו הכתוב כאלו נתחתן בה (נדרים עו).

בַּת-שֶׁבַע אשת המלך דוד ואם שלמה והיא בת אליעם. בת-שבע הייתה אשת אוריה החיתי (ש"ב יא), וכשדוד שלח את אוריה לקרב עם בני עמון ונהרג, לקח דוד את בת-שבע לאישה. בת-שבע חברה עם נתן הנביא להזכיר לדוד שהבטיח לשלמה בנה את כסא המלכות. שלמה כבד אמו מאד ואף הציב כסא על ליד כסא המלכות שלו (מ"א ב). בדהי"א ג נקראת בת-שוע בת עמיאל והיא ילדה לדוד עוד שלשה בנים שמעא שובב ונתן.

בַּת-שׁוּעַ אשתו הראשונה של יהודה (בראשית לח). למה מתה בת-שוע? אמרו רז"ל, כיון שגדל שלה והלכה אמו והשיאתו אישה אחרת, שהתיראה פן תמות, גם הוא עליה (תמר) ולא ידע בזה יהודה. כיון שנודע ליהודה קללה על שעברה על דבריו מיד מיתה (בראשית רבתי 179).

גְּבִרְיָאֵל מלאך שדבר עם דניאל (דניאל ח ו-ט).

גָּד בן יעקב אשר ילדה לו זלפה שפחת לאה (בראשית ל). נולד מהול (רש"י בראשית ל: יא). וחי 125 שנים ועל שמו נקרא שבט גד.

ידע ממעשה אחיו, לא הלך רכיל לגלות הסוד לאביו אבל היה מצטער מאוד על המאורע וקרא שמות עשר בניו שהוליד בשמות המזכירים המאורע שקרה לאחיו.

בַּעַז בן שלמון משבט יהודה (רות ב). בימי שפוט השופטים היה מזקני בית לחם לבית יהודה ונכבדיה, ושדות לו סביב העיר. רות נשאת לבועז ותלד לו עובד אבי משפחת בית דוד המלך. לפי קבלת חז"ל אבצן השופט הוא בועז והיה צדיק וגדול הדור (רות רבה פ"ה).

בַּעֲשָׂא בֶן אַחֲיָה לבית יששכר מלך ישראל שמלך תחת נדב בן ירבעם אשר קישר עליו ויהרגו בגבתון במלחמת ישראל על הפלשתים (מ"א טו).

בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר האדריכל שעשה המשכן (שמות לא) הארון והכלים, והמנורה שנתקשה משה במעשיה עד שאמר לו הקב"ה לך אצל בצלאל והוא יעשה אותה (במדבר רבה פט"ו).

בְּרוּךְ בֶּן נְרִיָּה הַכֹּהֵן בן מחסיה (ירמיהו לב) תלמידו וסופרו של ירמיהו הנביא. בשנה הרביעית ליהויקם מלך יהודה צווה ה' לירמיהו לכתוב את כל המאורעות הרעות אשר יקרו את היהודים בחורבן העתיד וברוך כתב מפי ירמיהו את כל דברי השם על מגלת ספר.

בְּרִזְלֵי הַגְּלַעְדִּי מרוגלים איש עשיר אשר כלכל את המלך דוד וחילו בימי מרידת אבשלום בנו (ש"ב יז). וקודם מות דוד ציוה את שלמה בנו לאומר ולבני ברזלי הגלעדי תעשה חסד והיו באוכלי שלחנך (מ"א ב).

בְּרַק בֶּן אֲבִינֵעַם שר צבא ומכונה ג"כ נביא ה'. כנראה משבט יששכר (שופטים ד). יצא במצות דבורה הנביאה נגד סיסרא שר צבא יבין מלך כנען אשר לחץ את בני ישראל (שם ד ו-ה). לדעת חז"ל היה ברק בעלה של דבורה, והוא לפידות.

אישים בתנ"ך

גַּד הַחֲזָה - דָּוִד בֶּן יִשָּׂי

עם גלית ויצא לקראתו במקל וחלוקי אבנים ויקלע אבן במצחו ותטבע האבן במצח גלית ויפול ארצה ומת ודוד חתך את ראש גלית בחרב שלקח ממנו.

גַּעַל בֶּן עֶבֶד לחם עם אבימלך בן גדעון (שופטים ט).

גִּרְשׁוֹן (גִּרְשָׁם) בן לוי בן יעקב אבינו, מן השבעים נפש שבאו למצרים (בראשית מו). ולו שני בנים: לבני ושמעי, ובני משפחתו היו חשובים בשבט לוי.

גִּרְשָׁם בן הבכור למשה רבינו (שמות ב). גרשום בן משה לא היה נמול שלא הניחו יתרו חמיו למולו, אבל אליעזר היה נמול לפי התנאים שהותנו ביניהם (תרגום יונתן שמות ד: כה).

דָּאָג הָאֲדָמִי "האביר הרועים אשר לשאול" (ש"א כא). מת צעיר בגיל 34 מפני שהיה רגיל בלשון הרע ואכזריות יתר (סנהדרין סט:). ואע"פ שהיה חכם גדול בתורה, אבד חלקו לעולם הבא (חגיגה טו:). ובאמת תורתו הייתה אלא מן השפה לחוץ (סנהדרין קו:).

דְּבוּרָה הַנְּבִיאָה ושופטת את ישראל אחרי מות אהוד ושמגר בן ענת (שופטים ד). אשת לפידות, שם אישה, ולדעת חז"ל ע"ש שהייתה עושה פתילות למקדש (מגילה יד:). דבורה תעיר את ברק בן אבינעם לצאת למלחמה נגד סיסרא, שר צבא יבין מלך כנען, אשר לחץ את ישראל מאד. שירת דבורה על תשועת ישראל ומפלת סיסרא נחשבת בין המליצות הנעימות ונפלאות בתנ"ך (שופטים ה).

דְּבוּרָה מֵיִנְקַת רִבְקָה (בראשית לה).

דָּוִד בֶּן יִשָּׂי (דָּוִד הַמֶּלֶךְ) המלך השני לישראל וראשי למלכי בית דוד (ש"א טז). בעת מלחמת הפלשתים עם שאול הצטיין דוד בהכתו את גלית. נמשח למלך על ישראל ע"י שמואל הנביא בדבר ה' במלחמתו עמו. במות מפיבשת התקבצו כל שבטי ישראל אל דוד בחברון

גַּד הַחֲזָה נביא בימי דוד המלך (ש"א כב). והיה עם דוד ועם נתן הנביא בחלוקת הכוהנים והלוויים לפי עבודתם (דהי"א כט), וכתב דברי ימי דוד. גד היה מתלמידי שמואל הנביא וסיים ספרו של שמואל מהמילים ושמואל מת והלאה (ב"ב טז).

גְּדַלְיָהוּ (גְּדַלְיָה) בֶּן אַחִיקָם פקיד מלך בבל שמנה על דלת העם הנשארים ביהודה מן הגולים לבבל (מ"ב כה). הריגת גדליה ע"י ישמעאל בן נתניה גרמה כי נכחד יתר הפליטה מארץ יהודה ולזאת קבעו את יום הריגת גדליה ליום צום ותענית לדורות (זכריה ז ו-ח).

גְּדַעוֹן בֶּן יוֹאֵשׁ אבי העזרי משבט מנשה, שופט החמישי לישראל (שופטים ו). ואמרו ירובעל זה גדעון שעשה יריבה עם הבעל (ר"ה כה). יעקב אבינו כשראה בנבואה את גדעון בן יואש ואת שמשון בן מנוח שעומדין להיות גואלים, אמר, לא לגאולתו שלגדעון אני מצפה ולא לגאולתו של שמשון אני מצפה, אלא לגאולתו של מלך המשיח (תרגום יונתן בראשית מח: יטו).

גֹּג מלך מגוג שיבא להלחם על משיח באחרית הימים (דהי"א ה).

גִּיחֲזִי משרת הנביא אלישע ונענש בצרעת מפני כי לקח ככרים כסף ושתי חליפות בגדים מנעמן שריפא אלישע מצרעתו בשם ה', ואלישע בעצמו מאן לקחת מידו מאומה (מ"ב ד ו-ה). גם נחשב לגיחזי חטאת על שדחף את השונמית (ברכות י:). והחטא היותר גדול בחמדו את הממון שלקח מנעמן. ועוד חטא שקרא לרבו בשמו (סנהדרין ק). אמרו גיחזי אין לו חלק לעה"ב (שם צ).

גְּלִית אחד מילדי הענק בעיר גת אשר יצא ממחנה הפלשתים לחרף את מערכות ישראל במלחמה (ש"א יז). ותהי רוח ה' על דוד וייקח הרישיון משאול להילחם במקום מלך שאול הראשון אשר לא שמע למצות ה' למחות את זכר עמלק

אישים בתנ"ך

דינה - הושע הנביא

והיה אוהב ישראל ומנה את דניאל בין שלושת הסרכין על מלכותו (שם).

ויש עוד **דריוש השני**, בנו של אסתר, המוזכר בספר חגי.

דָּתָן וְאָבִירָם בני אליאב בן ראובן אשר הצו על משה ועל אהרון בעדת קרח ותבלעם הארץ (במדבר טז, דברים יא). דתן שעבר על דת א-ל, אבירם שאיבד עצמו מעשות תשובה (סנהדרין קט:).

הָבֵל ע"ע קין.

הַגִּי סָרִיס הַמֶּלֶךְ שומר הנשים (אסתר ב).

הָגָר אשת מצרית שהייתה שפחת שרה ונתנה אותה לאברהם לאישה וילדה ממנה את ישמעאל (בראשית טז). לדברי חז"ל אחרי מות שרה השיב יצחק את הגר לאברהם והוא לקחה אותה עוד הפעם לאישה והיא קטורה (בראשית כה). ולדעת ר' יהודה נקראת קטורה ע"ש שמקוורת במצוות ומעשים טובים (ב"ר פס"א).

הַדְּדַעְזָר בֶּן רְחַב מֶלֶךְ צוּבָה מלך ארמי בימי דוד (ש"ב ח-ל).

הוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה מלך ישראל האחרון (מ"ב טו). הוא קשר על פקח בן רמליהו וימיתו ומלך תחתיו בשנת עשרים ליותם בן עוזיה וכנראה היה בקושרים עם תגלת-פלאסר מלך אשור שעלה אז על ישראל.

הוֹשֵׁעַ הַנְּבִיא בן בארי משבט ראובן (ספר הושע). הוא ניבא בימי עוזיהו יותם אחז יחזקיה מלכי יהודה. הושע ישעיה עמוס ומיכה נתנבאו בפרק אחד וגדול שבכולם הושע (פסחים פז). ובכור לנביאים. הושע היה נביא לעשרת השבטים בטרם גלו מעל אדמתם, אך דבר גם על מלכות יהודה בדרך אגב, ושם ירושלים מזכיר בשם.

והמליכוהו עליהם. דוד מלך בחברון 7 שנה ו-6 חודשים ובירושלים 33 שנה. דוד מת בן 70 שנה.

דִּינָה בת יעקב מלאה (בראשית ל). כאשר התיישב יעקב בשכם יצאה דינה בתו לראות בבנות הארץ וירא אותה שכם בן חמור נשיא הארץ ויקחה לביתו נגד רצונה וישכב אותה ויענה ויאבה לקחת אותה לאישה (בראשית לד) וילדה אסנת. י"א שאחרי מעשה שכם נשאה דינה לאיוב (ב"ב טו:).

דְּלִילָה האישה מנחל שורק שנשא לשמשון הגיבור ומסרה אותו לידי הפלשתים (שופטים טז). רבי אומר אילמלא נקרא שמה דלילה ראויה הייתה שתקרא שמה דלילה כי דילדלה את לבו דילדלה את מעשיו וכחו של שמשון (סוטה ט:).

דָּן בן יעקב מבלהה שפחת רחל (בראשית ל). הוא ראש לשבטו הנקרא על שמו. לדן היה רק בן אחד ושמו חושים. י"א חושים השלים המניין של שבעים נפש שבאו למצרים.

דְּנִיאל (בְּלִטְשָׁאצַּר בשפת הבבלי) מבני יהודה (דניאל א). דניאל לא היה נביא במובן האמיתי כי הנבואה פסקה קודם הגלות עם זכריה חגי ומלאכי, אבל היה חוזה חזיונות ברוח אלוקים. איש חמודות וחכם הרזים, אחד מבני שרי הפרתמים אשר הביא נבוכדנצר להיכלו מגלות יהודה. עם דניאל היה עוד שלשה חכמי ישראל חנניה מישאל ועזריה. דניאל נזכר בסי' יחזקאל (פרקים יד ו-כח), עם נח ואיוב לדמיון הצדיק השלם וחכם גדול.

דְּרִיּוֹשׁ מלך בבל, והוא **דריוש הראשון** בן אחשורוש (הראשון) מזרע מדי (דניאל ט), ומלך אחרי מות בלשאצר. הוא הקים 120 ארשדרפנים (שם ו). לפי הגמרא (מגילה יב:), דריוש מלך רק שנה אחת,

אישים בתנ"ך

הימן - זרבל

הייתה על ידי חזיונות ולא כנבואה צלולה ופשוטה בא"י כי כבר היגע הנבואה למדרגה התחתונה. ספר זכריה הוא אחד מתרי עשר ספרים קטנים בתנ"ך ונחלק לדי חלקים: א) הקדמה, ב) חזיונות, ג) תוכחה לעם ולהתעוררות לבנות בית המקדש ולכונן את ירושלים על מעמדה, ד) נבואה לעתיד (ספר זכריה).

זְכַרְיָה בֶּן יְהוֹדָע כהן גדול, בנו של יהודע הכהן, בתקופת יואש מלך יהודה, דיין ונביא שהוצא להורג לאחר שהוכיח את המלך ואת שרי יהודה על מעשיהם שנשתנו לרעה (דהיי"ב כד). ויקשרו עליו העם וירגמוהו אבן במצות המלך בחצר בית ה'. היה נאמן לבריתו לה'.

זְכַרְיָה בֶּן יִרְבְּעָם מלך ישראל ה-12 אחר מות ירבעם השני ועשה הרע בעיני ה' (מ"ב יד). קשר עליו שלום בן יביש ויכהו לעיני העם וימיתוהו. ששה חודשים מלך זכריה ולאחר מכן מלך שלום תחתיו. ועם רצחת זכריה נשמד כליל בית ירבעם ב'.

זְלָפָה שפחתה של לאה (בראשית כט) ואשתו הרביעית של יעקב, אמם של גד ואשר. ע"ע בלהה.

זְמָרִי בֶּן סְלוּא נשיא בית אב לשמעוני (במדבר כה). הוא הקריב את המדינית לעיני משה ולעיני כל ישראל ופנחס בן אלעזר הכהן קנא קנאת השם וידקר בחניתו את זמרי והמדינית וימיתם. וע"ז נעצרה המגיפה.

זְמָרִי שֶׁר מְחַצִּית הָרֶכֶב לאלה בן בעשה מלך ישראל אשר קשר על אדוניו וימיתיהו וימלך תחתיו על ישראל (מ"א טז) וזמרי מלך בתרצה שבעת ימים.

זְרַבְבָּל בֶּן שְׂאֲלֻתְיָאֵל מבני בניו של יהויכין ומזרע מלכי בית דוד (חגי א), עלה בראש הגולים מבבל לירושלים לבנות את בית ה' ולהאחז בארץ יהודה (עזרא ג).

הַיָּמָן חכם ומשורר משבט לוי בימי דוד ושלמה (מ"א ה) ומיוחס אליו שיר פ"ח בתהלים "משכיל להימן האזרחי". והיה בין עשרה הזקנים שכתבו את ספר תהלים (ב"ב יד).

הָמָן בֶּן הַמֶּדְיָה הָאֲגָגִי העמלקי ראש השרים במלכות אחשוורוש וצורר היהודים, ובפי חז"ל נקרא המן הרשע (מגילת אסתר). כל עבדי המלך היו נכנעים לפני המן זולת מרדכי היהודי שישב בשער המלך בעיר הבירה שושן. ויחר אף המן על מרדכי וביודעו כי הוא מזרע היהודים בקש לנקום נקמתו מכל בני עמו.

הָרֹן בנו של תרח ואחיהם של אברהם אבינו ונחור (בראשית יא). בנו היה לוט. הרן לא זכה לאריכות ימים ונפטר באור כשדים מולדתו. לאחר מותו של הרן, נלקח לוט תחת חסותו של תרח ומאוחר יותר תחת חסותו של אברהם.

וְשִׁתִּי מלכה, אשת אחשוורוש (אסתר א). ומפני שלא עשתה מאמר המלך לבוא לפני השרים להראות את יפיה, הוסרה מהיות גבירה ואסתר לקחה מקומה (מגילת אסתר). במדרש אמרו, ד' נשים נטלו ממשלה בעולם ושתי ואיזבל ועתליה ושמירמית אשת נבוכדנצר (אסתר רבה פ"א).

זְבוּלוֹן בֶּן שָׁשִׁי ללאה ועשירי ליעקב (בראשית ל) ועל שמו נקרא שבטו (במדבר ב). זבולון היה גיבור נכפל שמו ולכך לא העמידו יוסף לפני פרעה כי ירא שלא יקחנו אל חילו (ב"ר פצ"ה). אך ת"י חולק כי זבולון היה הראשון מחמשת בני יעקב שהציב יוסף לפני פרעה (בראשית מז).

זְכַרְיָה בֶּן בְּרַכְיָה בן עדו הנביא בימי עוזיהו שנהג לדרוש בה' כדי לדעת כיצד יש לנהל את הממלכה (ספר זכריה). זכריה ניבא לשנת שתים של דרוש ונמשך נבואתו כשנתיים. נבואתו בבבל

אישים בתנ"ך

זָרַח - חִזְקִיָּהוּ

שבע נביאות: שרה מרים דבורה חנה אביגיל חולדה ואסתר.

בתחילת מלכות דריוש כבר היה זרבבל פחת יהודה. לפי מסורת העם שב זרבבל לבבל וימת שם.

זָרַח ע"ע פרץ.

זָרַשׁ אשת המן (אסתר ה).

חור בן אפרת (מרים) וכלב בן חצרון (דהיי"ב יט). חור ודודו אהרון עלו ראש הגבעה ותמכו בידיו של משה במלחמת עמלק (שמות יז). בנו של חור היה אורי אבי בצלאל שעשה המשכן. ודרשו במדרש ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור, מה ראה להזכיר כאן חור (ולא נזכר באהליאב) אלא בשעה שבקשו ישראל לעבוד ע"ז נתן נפשו על הקב"ה ולא הניחן, עמדו עליו והרגוהו. כשהוליד כלב את חור היה בן 12 שנים, וחור היה בן 8 שהוליד את אורי (סנהדרין סט: ועי' חידושי מהרש"א).

חִבְקוּק נביא שחיבר הספר השמיני מתרי עשר (ספר חבקוק). בספר חבקוק יש שלש פרשיות ונחלק לשנים א' ובי' יכללו המשא שחזה, ופרשה ג' היא תפילתו. נראה כי נבא בימי יהויקים בעת התחלת ממשלת הכשדים.

חֹשִׁי הָאֲרָפִי פקיד דוד ונאמן אליו במרד אבשלום (ש"ב טו, דהיי"א כז). שחטא דוד בבת-שבע שאל חושי הארכי האם יקבלהו הקב"ה בתשובה, ואמר לו, כן (רש"י דהיי"א כז: לג בשם מדרש רבה).

חָגִי נביא בתחילת יסוד המעלה לבני ישראל מגלות בבל ועל שמו נקרא ספר נבואותיו הנכלל בתרי עשר (ספר חגי). הוא הראשון לשלשת הנביאים שנבאו בזמן עזרא: חגי זכריה מלאכי. והם נקראו בפי חז"ל הנביאים האחרונים ומשמתו נסתלקה רוח הקודש מישראל (יומא ט:). מזמן חגי החלה הקבלה של אנשי כנסת הגדולה היינו תורה שבעל פה מפי השמועה. וכלל הוא כל מקום שנאמר מפי שמועה אמרו הכוונה לחגי זכריה ומלאכי (נזיר נג, חולין קלז:).

חִזְאֵל (חזהאל) מלך ארם בימי יורם בן אחאב מלך ישראל ויהורם בן יהושפט מלך יהודה (מ"א יט). מתחלה היה שר צבא הארמים ואחרי המלחמה הקשה שהייתה בימי אחאב בין צבאות ארם ובין צבאות יהודה וישראל ברמות הגלעד קשר על אדונו בן הדד וימלוך תחתיו על ארם. חזאל היה גיבור עריץ ואהב קרבות וילחץ את ישראל מאוד.

חֹה אשת אדם הראשון ונקרא כן מפני שהייתה אם לכל חי (בראשית ג). היא נוצרה מן הצלע שלקח הבורא מן האדם בעת שנפלה עליו תרדמה, והוא הכירה לעזר כנגדו "עצם מעצמי ובשר מבשרי", וקרא לה בשם אישה כי מאיש לקחה (בראשית ב). חוה הייתה יפהפיה מאוד עד כי שרה נדמה בפני חוה כקוף מפני אדם (ב"ב נח). חוה מתה ששה ימים אחר מיתת אדם הראשון ושניהם נקברו במערת המכפילה (פדר"א פ"ב).

חִזְקִיָּהוּ (חזקיה) בן אחז בן יותם, מלך יהודה ומלך 29 שנה בירושלים (מ"ב יח). בימיו נפלה שומרון ואבדה ממלכת ישראל וגלו עשרת השבטים. חזקיה עשה הטוב והישר בעיני ה' ודבק בתורת משה ובאמונות ישראל. הוא עלה למלוכה בהיות בן 29 שנה וראשית מפעליו הייתה לחדש את העבודה בבית ה' שהיה סגור כל ימי אחז אביו והשבית את הבמות ויבער את הבעלים והאשרות מארצו (מ"ב טז-כא).

חִלְדָּה הַנְּבִיאָה אישה נביאה בימי יאשיהו מלך יהודה (מ"ב כב). שלשה נביאים נתנבאו באותו הדור: ירמיהו היה מתנבא בשווקים, צפניה בתוך בתי הכנסת, וחולדה אצל הנשים וכו' (פסיקתא רבתי פכ"ו). חולדה נחשבת בין

אישים בתנ"ך

חירם - יאיר בן מנשה

חַנְמָאֵל בֶּן שְׁלֹם דודו או בן-דודו של הנביא ירמיהו אשר שנה לפני חורבן ירושלים וגלות בבל נצטווה על ידי ה' לגאול את שדהו של חנמאל כאות לכך שעם ישראל ישוב לארץ ישראל. לפי חז"ל חנמאל היה נביא וכהן (ירמיהו ל, מגילה יד:).

חַנְנִיָּה בֶּן עֲזַיָּר מעיר גבעון. נביא שקר בימי צדקיהו המלך (ירמיהו כז). ולדעת חז"ל היה חנניה מתחלה נביא אמת ולבסוף נביא שקר ומתנבא מה שלא נאמר לו שהיה ממגנבי דברים ומתחקה על דברי ירמיהו הנביא (סנהדרין פט:).

חַנְנִיָּה מישאל ועזריה (בארמית: שדרך, מישך ועבד נגו) (דניאל א) שלשת רעי דניאל סריסים בהיכל המלך שנשלכו על ידי נבוכדנצר לכבשן האש בשל סירובם לעבוד עבודה זרה וקדשו שם שמים ונצלו ע"י נס (דניאל ג). וצדיקים גמורים היו (תענית יח:).

חַנְנִיָּה בֶּן עֲזַיָּר נביא השקר בגבעון; בימי צדקיהו המלך (ירמיהו כח).

חַפְנִי וּפְיִנְחָס בני עלי כהן גדול, כהנים בבית ה' בשלה. היו בני בליעל ולא ידעו את ה' והיו מבזים את הקדשים ולוקחים חלק מזבח השלמים ברצונם גם נגד חפץ המקריב את הקרבן (ש"א ב). ועוד גדלה חטאתם לשכב את הנשים הצובאות פתח אוהל מועד.

חַרְבוּנָה מסריסי המלך אחשוורוש (אסתר א). אמר ר' פנחס: צריך לומר (בפורים) חרבונה זכור לטוב (ירושלמי מגלה פי"ג ה"ז).

חֲבוּנָה הָעֲמוּנִי משרי יהודה ומתנגדי נחמיה בתקופת שיבת ציון (נחמיה ו).

יָאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה ר"ל בן מכיר בן מנשה. במלחמת משה עם סיחון ועוג הלך יאיר וילכוד את חוות הגלעד (והגלעד עצמה

חִירָם (חורם, חירום) מלך צור בימי דוד ושלמה (ש"ב ה). אשר עלה דוד למלוכה שלח אליו חירם עצי ארזים מיער הלבנון וחרשים לבנות בית לדוד. גם לשלמה שלח חירם מלאכים לברכו בהעלותו על כסא דוד (מ"א ח) וכתרו שניהם ברית ויתן חירם לשלמה עצי ארזים ועצי ברושים כל חפצו לבנין ביתו ובית המקדש. ושם חירם היה כמו שם אבימלך לפלשתים ופרעה למצרים בהוראת שם ממלכה ולא שם פרטי.

חֶלְקִיָּה (חֶלְקִיָּהוּ) כהן גדול בזמן יאשיהו המלך (מ"ב כב). אביו היה בנו של צדוק. חלקיה מצא את ספר התורה בזמן בדק הבית. טהר ושיפץ הבית הראשון.

חָם בן נח שהוליד בהיותו בן 500 שנה (בראשית ה). אחיו היו שם ויפת ונולד 100 שנה קודם המבול. וכאשר יצאו מן התיבה נשתכר נח ויתגל בתוך אוהלו וחם ראה את ערותו. ויקץ נח משנתו וידע את אשר לו בנו הקטן. ויקללו "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו" ויברך את שם ויפת (בראשית ט).

חַמוּטָל בת ירמיהו מלבנה, אם יהואחז וצדקיהו (מלכים ב' כג-כד).

חֲנָה אשת אלקנה ואם שמואל הנביא. חנה הייתה עקרה ותתפלל חנה בבית ה' ותבכה כי נפשה מרה לה (ש"א א). חז"ל למדו מתפלת חנה דברים הרבה בנוגע לתפלה. מכאן למתפלל שצריך לכוין לבו, שיחתוך שפתיו, שאסור להגביה קולו בתפלתו, ששכור אסור להתפלל. א"ר אלעזר מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקראו להקב"ה צבאות עד שבאתה חנה וראתו צבאות (ברכות לא:).

חַנוּךְ בן ירד וילדו בהיותו 162 שנה, וחנוך הוליד מתושלח בהיותו 65 שנה וחי 300 שנה אח"כ, בס"ה 365 שנה, "ואיננו כי לקח אותו אלקים" (בראשית ה).

אישים בתנ"ך

יאיר הגלעדי - יהושע בן נון

פד טז), וממנו יצא דוד ראש לבית יהודה ומשיח אלקי יעקב. יהודה פדה את יוסף ממות מיד אחיו (בראשית לו).

יהואש ע"ע יואש.

הוידע כהן גדול ואמרכל בתקופת יואש מלך יהודה (מ"ב יא).

הויכין ע"ע יכניה.

הויקים מלך יהודה (מ"ב כג). בן 25 היה במלכו ויהי עבד למלך בבל שלש שנים וימרוד בו, ויעש הרע גם בעיני ה'. חז"ל אמרו כי בני דורו של יהויקים הוה מעלי והוא לבדו היה רשע (ערכין יז).

הונתן ע"ע יונתן.

הורם (יורם) בן אחאב מלך ישראל (מ"ב ח). אחי אחזיה שמלך אחריו. ויעש יהורם בעיני ה' ללכת בחטאת ירבעם בן נבט, אך לא הרבה לחטוא כאחאב אביו בעבודת הבעל.

הורם (יורם) בן יהושפט מלך יהודה אחר אביו ובן 32 שנה היה במלכו (מ"ב ח). יהורם נשא את בת אחאב בחפצו לחזיק את ברית השלום בין יהודה ואפרים. אך בהתחברו עם אחאב למד ללכת בדרכו הרע.

הושבע (בד"ה: יהושבעת) בתו של יהורם מלך יהודה. הסתירה את התינוק יואש מפני עתליה, ובכך הצילה את חייו. נמנתה במדרש בין 23 נשים ישרות גדולות בצדקות שהיו בישראל (מ"ב יא).

הושע בן נון משבט אפרים, משרת משה רבנו, אחד המרגלים, ראש לצבאות ישראל והוא הביאם לארץ כנען (שמות יז). לעת זקנו חלק הארץ להשבטים ע"פ הגורל. קודם מותו אסף זקני ישראל בשכם ויצום לשמור את תורת משה ויכרות להם ברית וישם חוק ומשפט. בן 110 במותו (ספר יהושע).

ניתנה למכיר אביו) ויקרא אתהן חוות יאיר (במדבר לב).

יאיר הגלעדי שפט את ישראל 22 שנה ויהי לו שלשים בנים ולהם שלשים ערים שנקראות ג"כ חוות יאיר (שופטים י).

יאשיהו מלך יהודה, בן אמון בן מנשה ושניהם היו רשעים אך הוא היה מלך כשר (מ"א יג). בן 8 שנים היה במלכו ומלך 31 שנה (מ"ב כא). חז"ל חושבים את יאשיהו כצדיק גמור, ואין לך גדול מבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו (שבת מ).

יבין מלך חצור, כנען (יהושע יא, שופטים ד) ואולי מדובר בשני מלכים שונים שנקראו יבין.

ידותון אבי משפחת משוררי הלויים (דה"א טו-כה).

ידידיה ע"ע שלמה.

יהוא בן חנני נביא מימי בעשא ועד לימי אחאב ויהושפט (מ"א טז). ניבא את חורבנו של בית בעשא וביקר את התידדותו של יהושפט עם בית אחאב.

יהוא בן יהושפט נכד נְמֹשִׁי מלך על ממלכת ישראל אחר שביצע הפיכה נגד קודמו יהורם בן אחאב (מ"א יט). הוא נחשב בין שבעה המלכים שעבדו לעגלי הזהב ואלו הם: ירבעם בעשא אחאב יהוא פקח מנחם והושע (גטין פח).

הואחז בן יאשיהו מלך יהודה ומלך שלושה חדשים (מ"ב כג). וימשחו אותו עם הארץ למלך תחת אביו (דה"ב לו).

הואחז בן יהוא מלך ישראל. ויעש הרע והלך אחר חטאת ירבעם בן נבט (מ"ב יג).

הודה הבן הרביעי שילדה ללאה ליעקב בפדן ארם (בראשית כט). שבטו נקרא על שמו. יהודה גבר על אחיו ולנגיד ממנו (דה"א ה), ונבחר למלך השבטים (ב"ר

אישים בתנ"ך

יהושפט - יותם בן גדעון

צדקנית ובת 130 שנה שילדה משה (ב"ב קכ.). יוכבד נטלה כהונה ומלכות שילדה אהרון ומשה (שמות רבה פמ"ח) ומרים.

יון בן יפת (בראשית י) ועל שמו נקראת האומה (יחזקאל כז) וגם הממלכה (דניאל יא).

יונדב (יהונדב) בן שמעה רַע אמנון, "איש חכם מאד". אמנון הלך אחר עצתו במעשה אמנון ותמר (ש"ב יג). אביו שמעה היה אחי דוד המלך.

יונה בן אַמְתִּי נביא. לדעת סדר עולם (פ"ט) היה יונה הנביא אחד מבני הנביאים ששלח אלישע למשוך את יהוא ברמות לעד (מ"ב מ) וחי גם בימי ירבעם בן יואש. בספר יונה סופר על שליחות יונה לנינוה להזהיר את הגוים היושבים שם כי בעוונם תהפוך העיר ברעש, ואחרי שחזרו בתשובה רחם ה' עליהם.

יונתן (יהונתן) הבן הבכור לשאול המלך (ש"א יג-יד, דה"א ח) היה הראשון שיצא על הפלישתים בגבע. נקשרה נפש יונתן בנפש דוד באהבה ויכרות עמו ברית. במלחמה אחרונה שלחם שאול עם הפלישתים נהרגו שאול ויהונתן ושני אחיו (ש"א יג, יח, לא).

יוסף בן יעקב אבינו שילדה לו רחל והיה בכורה (בראשית ל) ואב למנשה ואפרים. בכתובים נקרא שמו יהוסף (תהלים פ"א ו) מפני שקידש שם שמים בסתר זכה שהוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה (סוטה י:). יעקב אהב את יוסף מכל בניו. היה למשנה למלך פרעה במצרים ועל ידו הציל בני ישראל. עצמותיו העלה משה עמו בצאת ב"י ממצרים (בראשית מז) ונקבר בא"י בשכם (יהושע כד).

יותם בן גדעון השופט (שופטים ט). הצליח להסתתר בעת טבח הריגת אחיו ע"י אבימלך וניצל (שופטים ט).

יהושפט בן אסא מלך יהודה ובן 35 היה במלכו (מ"א טו). וילך בדרך אביו לעשות הישר בעיני ה' אך לא יכול לבטל את הבמות מקרב העם. הוא מלך בשנה 4 לאחאב מלך ישראל וישלים עמו. העמיד שופטים בכל ערי ישראל והזהירם על מעשיהם לשמור ולעשות משפטי ה', דברים יקרים בעיני חז"ל (דה"ב יט).

יואב בן צרויה אחות דוד, שר הצבא לדוד (ש"ב ב). המית אבנר אבשלום ועמשה, לחם נגד ארם ועמון עם אבישי אחיו. התקשר עם אדוניה שרצה למלוך אחרי דוד אביו. דוד צווה לשלמה לקחת נקם נגד יואב (מ"א ב).

יואל הנביא בן פתואל (ספר יואל). לפי בעל סדר עולם ניבא יואל בימי מנשה בן חזקיה מלך יהודה, וגם נחום ורחבוק נבאו בזמנו. בספר יואל פרשיות א' וב' ספור משלחת ארבה משחיתים את הארץ ויבולה. פרשיות ג' וד' בשורות ויעודים טובים לישראל ושפטים לגוים הלוחצים אותם.

יואש (יהואש)

(1) **מלך יהודה** השמיני אחרי מות אחזיה אביו. עשה הישר בעיני ה' ויהרסו את מזבחות הבעל ואת מתן כהן הבעל הרגו, רק הבמות לא סרו. ויצו לקבץ נדבות לבדק הבית ויחדשו את בית ה' וכלי השרת (מ"ב יא-יד).

(2) **בן יהואחז**, מלך ישראל. עשה הרע בעיני ה'. יואש מת אחר מלחמתו עם אמציהו (דה"ב כה).

יוחנן בן קרח שר הצבא לשארית בני יהודה אחר שלכד נבוכדנצר את ירושלים והגלה את ראשי העם לבבל הפקיד את גדליה בן אחיקם בארץ יהודה על שארית הפליטה מדלת העם והנשים והטף (ירמיהו מ-מג).

יוכבד בת לוי אשת עמרם (דודתו) ואם אהרון מרים ומשה רבנו (שמות ו).

אישים בתנ"ך

יותם מלך יהודה - ירבעם בן יואש

קמו. מת בגיל 147 לימי חייו במצרים ונקבר בחברון במערת המכפלה.

יפת אחד משלשת בני נח שהוליד קודם המבול (בראשית ה). בזכות שעזר יפת לשם לכסות את ערות אביהם זכה כי בני גוג ומגוג יוצאי ירך יפת יקברו בקבורה (יחזקאל ט). אמר הקב"ה ליפת את כסית ערות אביך חייך שאני פורעה לך בימי גוג (ב"ר פל"ו).

יפתח הגלעדי השופט העשירי ושפט את ישראל 6 שנים והיה גיבור חיל (שופטים יא). יפתח נחשב קל ופחות השופטים אך כשמתמנה לשופט נחשב כגדול הדור ובדרך הזה דומים ירובעל בן ויפתח (ש"א יב) למשה ואהרון ושמואל (תהלים צט). שקל הכתוב שלשה קלי העולם לומר לך ירובעל בדורו כמשה בדורו, בן בדורו כאהרון בדורו, יפתח בדורו כשמואל בדורו ללמדך שאפילו קל בקלים ונתמנה פרנס על הצבור הרי הוא כאביר שבאבירים (ר"ה כה:).

יצחק אבינו בן אברהם ושרה ושני לאבות. מת בן 180 שנה (בראשית יז-לה) ונקבר במערת המכפלה בחברון. חז"ל מרבים לספר בשבח יצחק איך הניח לאביו לעקוד אותו כשה לעולה, אף כי היה בן 37 שנה ואברהם היה זקן ולא היה יכול לכפות אותו אלא לדעתו עשה. בכל תפלות ישראל ועל כל צרה שלא יבוא מזכרין את העקדה. בשעת שיהיו בניו של יצחק באים לידי עבירות ומעשים רעים תהא נזכר להם אותה העקדה ותתמלא עליהם רחמים (ב"ר טו).

ירבעם בן יואש (ירבעם השני) מלך בישראל 41 שנה בשומרון אחרי אביו יואש כשמלך אמציה ביהודה (מ"ב יד). לא סר מחטאת ירבעם הראשון, בכל זאת רחם ה' על בני ישראל בזמנו והושיעם מיד מלכי ארם. כבש את דמשק והרחיב את גבולות ישראל והגיעה מלכות ישראל לשיא מבחינת גודלה.

יותם מלך יהודה היה בנם של עוזיהו (עזריה) וירושא בת-צדוק. בן 25 היה במלכו ומלך 15 שנה. ויעש הישר בעיני ה' ולא בא אל היכל ה'. היה צדיק וענו יותר משאר מלכים (מ"ב טו).

יחזקאל בן בוזי הפהן נביא. ממשפחת צדוק. היה בתוך הגולה בין החרש והמסגר שגלו עם יהויכין לבבל ע"י נבוכדנצר (מ"ב כד). נביא בודד ויחיד במינו, מצוין ושונה מכל הנביאים בלשונו ובנאומיו בדמיונו ובמשליו. יחזקאל ראה רוח סערה ואש מתקלחת כעין החשמל, מראה דמות ה' יושב הכרובים במעשה מרכבה עם ארבע חיות קדושות רצות ושבות כמראה הבזק על אופני תרשיש, אופן בתוך אופן מלאים עיניים ועליהם נטוי רקיע נורא ועליו יושב ה' צבאות (יחזקאל א).

יכניה (יהויכין) בן יהויקים מלך יהודה. בן 18 שנה היה במלכו ומלך רק 3 חדשים. בימיו עלה נבוכדנצר על ירושלים והגלה את יכניה לבבל (מ"ב כד).

יעבץ משבט יהודה, נכבד מאחיו. בקש ברכה, הרחבת גבול והצלה מרעה מה' ונדר נדר, ויבא אלוקים את אשר שאל (דהי"א ד).

יעל אשת חבר הקיני ועל ידה עשה ה' תשועה לישראל (שופטים ד ו-ה). היא המיתה את סיסרא שר צבא יבין מלך כנען (חצור) במלחמתו עם ברק בן אבינעם שופט ישראל.

יעקב אבינו (המכונה **ישראל**) בן יצחק ורבקה ושלישי לאבות והוא אבי האומה הישראלית (בראשית כה-מט). איש תם יושב אוהלים. לקח מעשו אחיו הבכורה. אמר ר' אחא בר כהנא עד שלשה דורות לא פסקה זהומא מאבותינו: אברהם הוליד את ישמעאל, יצחק הוליד את עשו, יעקב הוליד י"ב שבטים שלא היה בהם שום דופי (שבת

אישים בתנ"ך

ירבעם בן נבט - פורש

נשיאים יוליד ונתתיו לגוי גדול (שם יז). ישמעאל נמול בן 13 שנים (שם). ישמעאל עשה תשובה בחיי אביו (ב"ב טז:). ואמרו הרואה ישמעאל בחלום תפלתו נשמעת (ברכות נו.).

ישעיהו (ישיעה) בן אמוץ נביא להי בירושלים בימי מלכי יהודה עוזיהו יותם אחז וחזקיהו. ישעיהו היה נביא מדיני וגם לגוים. ניבא על בבל מואב ארם (דמשק) וצור ועל עשרת השבטים. יחזקיהו שלח אחרי ישעיהו להתפלל להי. ישעיהו נחשב בין המטיפים היותר נעלים וסגנונו יפה מאד, והוא מלא תנחומים לעם ישראל, ורואה חזיונות לעתיד לבא בגאולה העתידה (ספר ישעיהו).

ישראל ע"ע יעקב.

יששכר (מבטאים ישכר). בן החמישי ללאה אשר ילדה ליעקב אבינו (בראשית ל) ומת בן 122 שנה. לפי אגדת חז"ל השתתפו במעשי ידיהם, זבולון עסק במשא ומתן ויששכר עסק בתורה (ב"ר פע"ב).

יתר הישמעאלי אביו של עמשא, שר צבאו של אבשלום בעת המרד בדוד ולאחר מכן שר צבא דוד המלך (ש"ב יז).

יתרו כהן מדין וחותן משה. אחר שהוציא משה את בני ישראל מארץ מצרים בא אליו יתרו המדברה, והביא עמו את צפורה ושני בניה אשר ילדה למשה (שמות ג). וישמח משה לקראתם ויספר ליתרו את כל הקורות לעם ישראל וכל הניסים שעשה להם הי. יתרו נתן עצה טובה למשה על ארגון שיפוט העם ושמע משה לקול חותנו ויעש כל אשר אמר לו (שמות יח).

פורש מלך פרס (דניאל ו). הוא השיב את כלי בית הי שהוציא נבוכדנצר מירושלים. ויעבר קול בכל מלכותו וגם במכתב לאמר כי הי אלוקי השמים פקד עליו לבנות לו בית בירושלים וייתן רשות

ירבעם בן נבט (ירבעם הראשון) מלך ישראל משבט אפרים והוא היה המלך הראשון לעשרת השבטים שנפרדו משבט יהודה ובנימין בימי רחבעם בן שלמה (מ"א יא-טו). ירבעם חטא והחטיא את הרבים וחטא הרבים תלוי בו. וכל מחטיא את הרבים אין מספיקים בידו לעשות תשובה (אבות פ"ה יח). שלשה מלכים אין להם חלק לעולם הבא: ירבעם אחאב ומנשה (סנהדרין צ). על ירבעם בן נבט וחבריו נאמר ושם רשעים ירקב (תענית כח). אבל דורשי רשומות היו אומרים כולן באין לעוה"ב (סנהדרין קד:).

ירחמאל מבני חצרון בן פרץ ליהודה (דה"א ב). היה אבי המשפחה הירחמאלית אשר ישבו בערים מיוחדות להם בנגב יהודה.

ירמיהו (ירמיה) הנביא בן חלקיהו הכהן. ניבא 40 שנה בזמן חורבן הבית הראשון ובתקופת יאשיהו ויהויקים בנו מלכי יהודה עד גלות ירושלים. רוב ספר ירמיהו מלא דברים רעים אך יש בו קצת דברים טובים ונחומים (פרקים ל-לא).

ישבעם "ואלה ראשי הגברים אשר לדוד המתחזקים עמו במלכותו עם כל ישראל להמליכו כדבר יהוה על ישראל. ואלה מספר הגברים אשר לדוד ישבעם בן חכמוני ראש השלושים (השלישים) הוא עורר את חניתו על שלש מאות חלל בפעם אחת." (דה"א יא י-יא).

ישעי בית הלחמי, אביו של דוד המלך, צאצא של רות ובעוז, משבט יהודה (ש"א טז, רות ד). בין זקני העיר שקידמו את פניו של שמואל הנביא בבואו אליהם לזבח (ש"א טז).

ישמעאל בן אברהם אשר ילדה לו הגר שפחתו בהיותו בן 86 שנה. ישמעאל היה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו (בראשית טז). והי הבטיח לאברהם לברך את ישמעאל ולהרבות זרעו שנים עשר

אישים בתנ"ך

פְּזִי - מִיָּדָד

לוֹט בן הרן אחי אברהם בנו של תרח. ויהי ריב בן רועי אברהם ולוט ויבחר לו לוט את ערי הכנען אצל סדום (בראשית י"א וכו'). אנשי סדום היו רעים וחטאים והי' הפך את סדום. ויעל לוט מצוער וישב בהר ושתי בנותיו עמו, והן חשבו כי לא נשאר עוד איש בארץ ותתייעצנה להשקות את אביהן יין ולהחיות ממנו זרע. ותלד הבכירה בן מאביה "מואב" והצעירה ילדה ממנו "בן עמי".

לוֹי בן השלישי ללאה אשר ילדה ליעקב אבינו בפרץ ארם (בראשית כט). לוי עם שמעון אחיו נקמו את כבוד דינה אחותם שחלל שכס בן חמור ויהרגו אותם וכל אנשי עירם, אך יעקב אביהם הוכיחם על מעשיהם באמרו עכרתם אותי להבאישני ביושב הארץ (בראשית לד). לוי היה אחרון מבני יעקב למות, וחי 137 שנה. לוי היה אב בית הלויים והכהנים ששרתו במקדש.

לְמוּאֵל מֶלֶךְ מִשָּׂא מדרש במדבר רבה י נדרש לשמו, דברי למואל מלך (משלי לא) למה נקרא שלמה למואל? אמר רבי ישמעאל, באותו הלילה שהשלים שלמה מלאכת בית המקדש נשא את בתיה בת פרעה. והיו שם צהלת שמחת בית המקדש וצהלת בת פרעה יותר מצהלת בית המקדש... ולכן נקרא למואל שהשליך עול מלכות שמים מעליו כלומר, למה לו אל.

לְמִדָּה בן משותאל בן מחוואל בן עירד בן חנוך בן קין. שתי נשיו היו עדה וצלה. למך הרג את קין ואת בנו תובל קין (בראשית ד).

לְפִידוֹת ע"ע בְּרָק בֶּן אֲבִינֵעַם.

מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן אחים בני אלימלך ונעמי (רות א).

מִיָּדָד ע"ע אלדד.

לגולי יהודה לעלות לירושלים ולבנות את בית המקדש (עזרא א, וסוף דהיי"ב).

פְּזִי בת צור ראש אומות במדין, "שאישי מבני ישראל חטא עמה לעיני משה ולעיני כל ישראל" (במדבר כה) בחטא בעל פעור.

פְּלָאב נקרא גם בשם דניאל והיה בנו השני של דוד, שנולד לו מאביגיל הכרמלית (ש"ב ג). נולד בחברון, בתקופה שדוד מלך בעיר. היה חכם גדול בתורה עד שאמרו חז"ל שעליו נאמר אם חכם לבך וגוי, והיה ג"כ ירא שמים עד שחשבו אותו בין הצדיקים שמתו בלא חטא רק בעטיו של נחש (שבת נה: , ב"ב יז).

פְּלֵב בֶּן יַפְנֵה הַקְּנָזִי (במדבר יג) אב חור ממרים ונשיא שבט יהודה. אחד משנים עשר המרגלים שנשלחו על ידי משה לתור את ארץ כנען ודבר טוב על הארץ. כלב נשתטח על קברי אבות לבקש רחמים שלא ילכד בעצת המרגלים. חז"ל משבחים מאד מעשה כלב שפירש מעצת המרגלים (סוטה לד:).

כְּלִיוֹן ע"ע מחלון.

כְּנַעַן אחד מבניו של חם בן נח הנחשב כאבי העמים הכנענים (בראשית ט). כנען קולל על ידי נח, כעונש על מעשיו של חם אביו, שראה את ערות נח ונאמר עליו שיהיה עבד עבדים לאחיו.

לָאָה אשת יעקב אבינו בת לבן. לאה ילדה ליעקב אבינו ששה בנים: ראובן שמעון לוי יהודה יששכר וזבלון, ובת אחת דינה (בראשית כט). לאה זכתה שיצא ממנה הבכור ליעקב מפני שקדמתה ברחמים והייתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה. לאה נקברה במערת המכפלה עם יעקב.

לְבָן הָאֲרָמִי מפרץ ארם, אחי רבקה אשת יצחק (בראשית כד) ובכך היה בן בנו של נחור אחי אברהם (שם כב). נשא לו יעקב נשים את בנות לבן לאה ורחל. אב הרמאים (תנחומא וישלח א).

אישים בתנ"ך

מיכאל - מנשה המלך

נסתלקה רוח הקודש מישראל (יומא ט:). והם היו מאנשי כנסת הגדולה ועליהם נסמכו בני ישראל בהוראה. ספר מלאכי הוא האחרון מספרי תרי עשר שכתבו אנשי כנסת הגדולה (ב"ב טו). א"ר נחמן מסתברא כמאן דאמר מלאכי זה עזרא (ר"ה יט:).

מְלָכֵי-צֶדֶק מלך שלם וכהן לאל עליון אשר ברך את אברהם אחרי נצחנו על כרדלעמר והמלכים אשר אתו (בראשית יד).

מְלַכְתַּ שְׁבָא ע"ע שְׁבָא, מְלַכְתַּ מְמַרָא ע"ע ענר.

מְנוּחַ אביו של שמשון הגיבור. משבט דן (שופטים יג). אשתו הייתה עקרה והמלאך הבטיחה שתלד בן ויהיה נזיר אלוקים ויושיע ישראל מיד פלשתים לוחציהם.

מְנַחֵם בֶּן גְּדִי מלך ישראל ומלך 12 שנים (מ"ב טו). הוא לא היה מזרע המלוכה ומלך מעצמו אחר שעלה מתרצה מקום מגורו כל שומרון והמית את שלום בן יבש. מנחם מת על מיטתו מיתה טבעית לא כשאר המלכים בזמנו, ופקחיה בנו מלך מתחתיו.

מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף בכור יוסף שנוולד לו אסנת בת פוטיפרע (בראשית מא). המליץ שהיה בין יוסף ואחיו הוא מנשה (ב"ר פצ"א) וכוחו היה גדול מאוד. יעקב בברכו את מנשה ואפרים אחיו לפני מותו העלה אותם במספר בניו למשפט הירושה כשנים משבטי ישראל (שם מח).

מְנַשֶּׁה הַמֶּלֶךְ בן חזקיהו מאשתו חפצי-בה (מ"ב כ-כא). בן 12 שנה היה במלכו ו-55 שנה מלך בירושלים והאריך בממלכתו יותר מכל מלכי ישראל. מנשה עזב את דרכי אביו הישרים והלך בדרכי זקנו אחז ועשה מזבחות לבעל ופסל האשרה העמיד בבית ה' והעביר את בנו

מִיכָאֵל מלאך (דניאל י: יג, י: כא, יב: א).

מִיכָה (מִיכָיָהוּ) אֶפְרָתִי עשה הפסל הנודע על שמו (שופטים יז).

מִיכָה הַמְרֻשְׁתִּי הַנְּבִיא נביא ה' בימי יותם אחז חזקיהו וחזה על יהודה ושומרון (מיכה א). ארבעה נביאים נתנבאו באותו הפרק: הושע ישעיה עמוס ומיכה (פסחים פז, ב"ב יד:). ספר מיכה כולל תוכחות מוסר ואזהרות ועונשים על הגזל והחמס והנבלות שעשו בני דורו בימי המלכים יותם ואחז ונחמות לאחרית הימים שהתחילו בימי חזקיהו.

מִיכָל בת שאול המלך (ש"א יד) והייתה יפה מאוד (מגילה טו). מתחלה רצה שאול לתת לדוד את בתו הבכירה מרב לו לאישה בשכרה מלחמתו עם הפלשתים אך בבוא עת הנשואין נתנה לעדריאל הברזילי ותחת מרב הבטיח שאול לדוד לתת לו את בתו הצעירה מיכל שאהבה את דוד. המקרא רושם בני אחותה מרב כבניה (בני מיכל, ש"ב כא) ללמדך שכל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו (סנהדרין יט:).

מִישָׁאֵל ע"ע חנניה.

מִישָׁךְ ע"ע חנניה.

מִישַׁע מלך מואב בימי אחאב ויהורם מלכי ישראל ויהושפט מלך יהודה (מ"ב ג). מישע היה משועבד לאחאב ובהיותו נוקד (בעל מקנה) נתן לאחאב מס בכל שנה מאה אלף כרים ומאה אלף אילים צמר אך במות אחאב פשע במלכות ישראל וחדל לשלם המס (מ"ב ג).

מִכִּיר בכור מנשה בן יוסף בן יעקב אביו (בראשית נ). מכיר היה איש מלחמה ויהי לו הגלעד והבשן בעבר לירדן לנחלה ונקרא אבי הגלעד (במדבר לב).

מְלָאכֵי נביא האחרון מנביאי ה', זכריה חגי ומלאכי נתנבאו בשנת שתים לדריוש (ספר מלאכי, מגלה טו). ומשמתו

אישים בתנ"ך

מַפְבֶּשֶׁת - נָדָב וְאָבִיהוּא

מָרְרִי בן לוי בן יעקב, אח גרשון וקהת (שמות ו).

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בן עמרם ויוכבד (שמות ו), אבי הנביאים ושליח ה' להוציא את ישראל ממצרים מעבדות לחרות. מחוקק וכותב התורה על פי ה'.

מִתוֹשֶׁלַח בן חנוך ואב למך, וימי חיו 969 שנה, זמן יותר ארוך מכל אחד מאנשי תבל (בראשית ה) ומת 7 ימים קודם המבול. מתושלח צדיק גמור היה (ילקוט שמעוני חלק א רמז מב בשם מדרש אבכיר).

נְבוֹזַרְאֲדָן שר צבא נבוכדנצר מלך בבל ורב טבחיו (מ"ב כה). בשנת 19 למלך נבוכדנצר בשבעה לחודש החמישי בא נבוזראדן לירושלים ויחרב את העיר, ובעשרה לחדש שרף את בית ה' ואת בית המלך, ואת חומות ירושלים נתצו אנשי חילו וגל את העם בבלה (ירמיהו נב).

נְבוֹכַדְנֶצַר (גם נבוכדראצר) מלך בבל (מ"ב כה). החרב את בית המקדש הראשון בירושלים והגלה את ישראל בבלה. ני"ג היה מזרעו של נמרוד הרשע (פסחים צד). הרואה את ביתו אומר ברוך שהחריב ביתו של נבוכדנאצר (ברכות נד).

נְבוֹת הַיִזְרְעֵאלִי בן דורו של אחאב מלך ישראל בשומרון (מ"א כא). סרב להמיר כרם נחלתו לאחד יותר טוב.

נְבִל הַכְּרִמְלִי בעל אביגיל (ש"א כה) איש כלבי, איש עשיר בצאן ועזים, וגם צר עין. לדעת חז"ל נענש נבל כי לא ספד לשמואל. אמר הקב"ה הכול צווחין וטופחין על מיתתו של אותו הצדיק והרשע הזה יושב ועושה מרזיחין (קהלת רבה פ"ז). נבל מורד במלכות היה (תוס' מגילה יד:).

נָדָב וְאָבִיהוּא בני אהרון אשר ילדה לו אלישבע אשתו (שמות ו). שמו אש זרה במחתותם וישמו עליהם קטורת ובעבר

למולך ועונן וכשף ויעש הרע בעיני ה' להכעיסו וגם דם נקי שפך הרבה מאוד.

מַפְבֶּשֶׁת בנו של שאול מפילגשו רצפה בת איה אשר נרצח על ידי הגבעונים (ש"ב כא).

מְפִיבֶשֶׁת בן יהונתן בן שאול (ש"ב כא) והוא מריב-בעל (דהי"א ח) ונקרא כן מפני שעשה מריבה עם בעל (שבת נו:). וכאשר מלך דוד על ישראל זכר את אהבתו ליהונתן אבי מפיבשת ויעשה חסד עם בנו והשיב לו את שדה שאול אבי אביו ויאכילהו על שולחנו כאחד מבני המלך (שם מ).

מְרֵאדָך בַּלְאָדָן (ונקרא גם **בראדך בלאדן**) מלך בבל אשר שלח ספרים ומנחה אל חזקיהו מלך יהודה בקומו מחוליו (מ"ב כ, ישעיה לט).

מֵרַב בֵּת שָׂאוּל ואחינעם בת אחימעץ (ש"א יד). שאול הבטיח לתת את ידה למי שיכה את גלית הפלישתני אולם ניתנה לאישה לעדריאל ומיכל אחותה ניתנה במקומה לדוד שהכה את גלית.

מְרַדְכִי הַיְהוּדִי ישב בשושן הבירה בחצר מלך אחשורוש ויהי אומן אסתר בת אביחיל דודו אשר נשא המלך לאישה (מגלת אסתר). מרדכי היה מיושבי לשכת הגזית בסוד הסנהדרין ויודע 70 לשונות (שקלים פ"ה ב, מנחות סד: סה). היה שקול בדורו כמשה בדורו מה מור ראש לבשמים כך מרדכי ראש לצדיקים בדורו (אסתר רבה).

מְרִים בת עמרם ויוכבד מבית לוי אחות אהרון ומשה, נביאה (שמות טו). מרים הייתה אשת כלב ואם חור (סוטה יא:). מרים הייתה פועה (שם). כאשר נגלאו ישראל ממצרים יצאה מרים במקהלת נשים משוררות שירת העם ותהילה ל' (שמות טו). הכלי יקר כתב שהייתה שווה לאהרון בנבואה אבל לא למשה. מרים מתה בנשיקה (מ"ק לח).

אישים בתנ"ך

נדב - נתן הנביא

ממלכתו בבל (בראשית י). נמרד היה מלך בדור הפלגה ונתן לו הקב"ה גדולה והתגאה בה ואמר לבנות המגדל ונקרא נמרד ע"ש שהמריד את כל העולם כולו על הקב"ה במלכותו (פסחים עד:; חולין פט:).

נְעֻמָּה בת למך מצלה אשתו ואחות תובל קין (בראשית ד). לדעת ר' אבא בר כהנא הייתה אשת נח. ולמה קורין אותה נעמה? שהיו מעשיה נעים, ולדעת אחרים ע"ש שהיתה מנעמת בתוף לע"ז (ב"ר פרק כג).

נְעֻמָּה הַעֲמֹנִית אם רחבעם בן שלמה, מלך יהודה (מ"א יד).

נְעֻמִי אשת אלימלך וחמות רות המואביה (רות א). היא באה עם אישה לגור בשדה מואב מפני הרעב ואחרי שמתו אישה ושני בניה מחלון וכליון נשארה עם כלתה רות.

נְעֻמָּן הָאֲרָמִי שר צבא ארם הוא היה גיבור חיל ועל ידו נצחו הארמים את אויביהם במלחמה וזה היה אהוב לאדונו (מ"ב ה). נעמן נחשב כגר תושב (גיטין נז), כי נודע במקצת בהקב"ה (דברים רבה פ"ב). ובמכילתא (יתרו פי עמלק סי' א) נחשבת גירות נעמן יותר מגירות יתרו.

נְפֹתְלִי הבן השני אשר נולדה בלה ליעקב והששי לסדר לידת השבטים (בראשית ל). באגדת חז"ל יתואר נפתלי כאיש קל ברגליו ע"ש אילה שלוחה. נפתלי נחשב בין החזקים מבני יעקב (ת"י בראשית מז ב' וילקוט רמז קנ"ג).

נְתָן הַנְּבִיא בימי דוד ושלמה (ש"ב ז, מ"א א). הוא בעצמו הסכים לדוד המלך שרצה לבנות בית לה' אך אח"כ בא אליו בחזון מאת ה' שלא יבנה הבית כי דם לרוב שפך במלחמותיו ובית המקדש הוא בית של שלום לכל האדם, והבטיחו כי בנו אשר יקים אחריו יבנה הבית (ש"ב ז).

זה נשרפו וימותו בתוך המשכן (שמות כח, ויקרא י). ומתו ביום השמיני למלואים (מגילה י:).

נְדָב בן ירבעם, מלך ישראל השני (מ"א יד).

נַח בן למך ותשיעי בדורות מאדם הראשון (בראשית ה). ה' הביא את המבול לשחת כל בשר ורק נח ואשתו ובני ביתו נמלטו בתיבה ושארית הפליטה מכל חי, ומהם נתחדשה התבל ונברכה הארץ.

נַחוּם הָאֶלְקָשִׁי אחד מתרי עשר הנביאים (נחום א). לפי מסורתנו בסדר עולם היה נחום בימי מנשה המלך קרוב לחורבן בית הראשון ולפי זה היה מתנבא על חובן נינוה החדשה.

נַחוּר בן תרח ואח לאברהם אבינו והרן (בראשית יא). נחור הוליד שמונה בנים ממילכה אשתו וארבעה בנים מפילגשו ראומה והם 12 שבטי ארם. נחור היה עובד עבודה זרה.

נַחְמִיָּה בֶן חַכְלִיָּה שבנה חומות ירושלים כאשר שבו בני הגולה מבבל (ספר נחמיה). הוא היה שר המשקה למלך ארתחששתא. ובשנת 20 למלכותו נעתר לבקשת נחמיה ויתן לו רישיון לבא לירושלים ולהקים הריסותה וגם שמו לפחת על יהודה (נחמיה ה).

נַחֲשׁ מלך בני עמון בימי מלכות שאול. נחש העמוני היה שונא ישראל וביחוד הציק לאלה שישבו בעבר הירדן מזרחה (ש"א יא).

נַחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינָדָב נשיא שבט יהודה ואחי אלישבע אשת אהרון ודור חמישי מיהודה בן יעקב (שמות ו). בחנוכת המשכן היה נחשון הראשון להקריב את קרבנו וגם במסעות בני ישראל נסע הוא הראשונה עם שבטו (שם י). הוא היה אבי משפחת דוד בן ישי (רות ד).

נְמֹרָד בן כוש בן חם בן נח. נמרד היה גיבור בארץ איש יד לפני ה' ותהי ראשית

אישים בתנ"ך

סיחון - עבד אדום הגתי

עבד נגו ע"ע חנניה. נתן קרא את שם שלמה ידידיה בשם ה' (ש"ב יב).

עבדיה לא נזכר שם אביו ולא שם משפחתו ועירו וקורות חייו בספר הנקרא על שמו, עובדיה. נביא ה'. ונבואתו האחת על אדום כתובה בספר עובדיה שהוא אחד מתרי עשר בין עמוס ויונה.. ולפי חז"ל הוא עבדיהו שהיה יראה את ה' מאד, והיה בימי אחאב ואליהו, והחביא את נביא ה' מפני איזבל שלא תהרגם (מ"א יח).

עבר בן שלח בן ארפכשד בן שם בן נח (בראשית י). עבר היה הנכבד מצאצאי שם ולכן מכונה שם אבי כל בני עבר ומת בן 464 שנה. אר"י בן חלפתא נביא גדול היה עבר (ב"ר פל"ז). אברהם אבינו מתואר העברי מפני שיצא ממשפחת עבר. ברבקה נאמר ותלך לדרוש את ה' וכי בתי כנסיות ובתי מדרשות היו באותן הימים, והלא לא הלכה אלא למדרשו של שם ועבר! אלא ללמדך שכל מי שהוא מקביל פני זקן בקביל פני שכינה (ב"ר פס"ג ז). יעקב אבינו למד בישיבת שם ועבר וכל אותן שנים שהיה בבית עבר לא נענש (מגילה טז):

עגלון מלך מואב (יהושע י) אשר הציק את ישראל 18 שנה אחר מות השופט הראשון עתניאל בן קנז (שופטים ג). ויזעקו בני ישראל אל ה' ויקם להם מושיע את אהוד בן גרא והוא המית את עגלון בסתר ויושע את ישראל.

עדו שבעה בשם עדו והידועים בינם:

- הנביא שניבא על חורבן מזבח בית אל (מלכים א יג).
- סבו של זכריה (זכריה א).
- בן גרשון בן לוי (דהי"א ו).
- נביא עלום שכתב מדרש (דהי"ב יג).

עבד אדום הגתי מבני שבט לוי בתקופתו של דוד המלך. בביתו שהה ארון הברית בדרכו לעיר דוד בירושלים (ש"ב ו).

סיחון מלך לעם האמורי. לא אבה לתת לבני ישראל מדרך בארצו אף כי לא רצו להנות ממנו מאומה רק לעבור בדרך המלך. ויצא למלחמה עם ישראל במדבר. וינצחם ישראל וירש את ארצו (במדבר כא, שופטים יא).

סיסרא שר צבא ליבין מלך חצור (שופטים ד) ובעת שנפל חילו במלחמה עם צבא ברק ודבורה נמלט עיף ויגיע אל בית יעל אשת חבר הקיני אשר השקתו חלב וישכב ישן, ויעל בקנאתה לעמה תקע ברקתו את יתד האוהל וימת (שם יז).

סנבלט נציב פרס בשומרון, הוא וטוביה העבד העמוני וגשם הערבי עמדו לשטן לנחמיה ולעולי הגולה בימי ארתחששתא מלך פרס ויבקשו תחבולות להפריעם מהקים את חרבות ירושלים כי הם היו צרי יהודה (נחמיה ב).

סנחריב מלך אשור (מ"ב יח). עלה על ערי יהודה להלחם עליהם בשנת י"ד למלכות חזקיה מלך יהודה וכבר תפש את ערי הבצורות. משמע מדברי חז"ל כי מפלתו של סנחריב הייתה אצל ירושלים וחזקיה לקח אוצרות של סנחריב שלקח הוא מאחו (פסחים ק"ט).

סרגון מלך אשור שלכד ע"י שר צבאו תרתן את אשדוד עיר פלשתים לפנות לו דרך לארץ מצרים. ולכן ניבא ישעיה על מפלת כוש ומצרים (ישעיה כ). זולת תגלת פלאסר נחשב סרגון בין גדולי המלכים שמלכו באשור.

סרח ע"ע שרר בת אשר.

עבד מלך הכושי מעבדי המלך צדקיהו בימי ירמיהו הנביא (ירמיהו לח). תשעה נכנסו בחייהם לגן עדן ואלו הן: חירם מלך צור, עבד מלך הכושי וכו' (דרך ארץ זוטא א).

אישים בתנ"ך

עוג מלך הבשן - עמרם

וישפוט את ישראל 40 שנה ומת בשנת 98 לימי חייו. עלי ברך את חנה אשת אלקנה בפרי בטן ותלד את שמואל אשר היה למשרת בהיכל ה' בימי עלי.

עמוס נביא בימי עוזיהו מלך יהודה ובימי ירבעם השני מלך ישראל ובעיקר בבית אל (ספר עמוס). ואע"פ שאמר לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי היה נביא בן נביא (ויק"ר פו) ורק בדרך ענוה אמר כן. שמונה נסיכי אדם היו (שה"ש ח): ישי שאול שמואל עמוס צפניה חזקיה אליהו ומלך המשיח (שה"ש רבה שם). גי נביאים ע"י שהיו נבואתן דברי קנתרין נתלה נבואתן בעצמן: דברי קהלת, דברי ירמיה, דברי עמוס (קהלת רבה פ"א).

עמלק בן אליפז בן עשו מפילגשו תמנע (בראשית לו). צאצאי עמלק היו לעם גדול. בנסוע בני ישראל ממצרים במדבר בהיותם ברפדים נפלו העמלקים האכזרים לראשונה על העיפים והחלשים בעם לילותם. מדור דור תניא ר' אליעזר אומר נשבע הקב"ה בכסא הכבוד שלו שאם יבוא אחד מכל האומות להתגייר שיקבלוהו, ומעמלק וביתו לא יקבלוהו (מכילתא). שלשה דברים נצטוו בכניסתן לארץ להקים להם מלך ולבנות להם את בית המקדש ולמחות את זכר עמלק.

עמרי מלך ישראל במשך 12 שנה. הוא היה אבי אחאב ושר צבא אלה אשר קשר עליו זמרי ויהרגו בתרצה שהייתה אז עיר המלוכה למלכי ישראל וימלך תחתיו (מ"א טז).

עמרם בן קהת בן לוי בן יעקב ואביו של משה רבינו ואהרון ומרים. עמרם לקח את יוכבד דודתו בת לוי לו לאישה. ויחי עמרם 130 שנה (שמות ו). חז"ל אמרו שעמרם היה ראש הסנהדרין וגדול הדור. הוא חשוב מאוד בעיני חז"ל ופרשו את הפסוק אדם אחד מאלף מצאתי (קהלת ד כ"ח) זה עמרם.

עוג מלך הבשן האמורי (במדבר כא) יצא עם עמו לקראת ישראל למלחמה אדרעי, ותגבר יד ישראל עליהם ויכו אותם עד בלתי השאיר להם שריד ויירשו את ארץ הבשן את חבל הארגוב שנקרא ארץ רפאים וערי הגלעד, ונפלו לחבל לחצי שבט המנשה (דברים ג, יהושע יג).

עוד הנביא שהתערב לטובת שבטים שנלקחו מממלכת ישראל (דהיי"ב, טו ו-כח).

עזיהו (עזיה, עזריה) בן אמציה, מלך יהודה (מ"ב טו). עוד בימי חיי אביו לקחוהו כל עם יהודה והוא בן 16 שנה וימלכהו תחתיו ו-52 שנה מלך בירושלים והאריך במלכותו יותר מכל מלכי יהודה וישראל חוץ מן מנשה בן חזקיהו.

עזרא הסופר בן שריה, עלה לירושלים, עזר להקים ממלכת ישראל ועבודת ה' ועשה תיקונים אחרים בחיי המשפחה ע"פ תורת משה, ויצלח בדרכו. עזרא היה הראשון מחכמי הסופרים שהם הפרושים שפרשו את תורת משה ע"פ הקבלה המסורה מסיני ולכן נקרא סופר מהיר. הוא הקדיש כל ימיו ללמוד בשום שכל ולחקור את ספר הברית הזה ולהעתיקו באמונה (ספר עזרא).

עזריה ע"ע חנניה. ע"ע עזיהו.

עכן בן פרמי מעל בחרם בימי יהושע בעת שנלכדה העיר יריחו ויקח מהשלל אדרת שנער ומאתים שקלים ולשון זהב מחמשים שקלים, ויהושע החרים את השלל לה' מפני שנלכדה ביום השבת בדרך נס. המעל הזה בחרם ה' היה חטא ועון על כל ישראל ונענשו (יהושע ז).

עכסה בת פלב אשת עתניאל (יהושע טו ושופטים א). כל בני משפחת עכסה ראשי האומה היו: כלב, עתניאל, חור, ובצלאל.

עלי הפהן כהן גדול במקדש שילה (ש"א ב) והיה שופט ישראל אחרי שמשון

אישים בתנ"ך

עֲמָשָׂא בֶן יֵתָר - פְּלִטְיָאֵל בֶּן לִישׁ

ורבקה אוהבת את יעקב תם יושב אוהלים (בראשית כה).

עֲתָלְיָה בת אחאב בן עמרי מלך ישראל (מ"ב יא). היא הטתה את לב בעלה יורם מלך יהודה אחרי תועבת אביה ואיזבל אמה. גם הכשילה את בנה במועצותיה להלחם עם הארמים ויפול חלל במלחמה (דהיי"ב כב). אז האבידה עתליה את כל זרע הממלכה ותיקח לה בחזקה את שבט המלוכה על יהודה.

עֲתָנְיָאֵל בן קנז משבט יהודה (דהיי"א ד). היה השופט הראשון לישראל אחרי יהושע (יהושע טו). עתניאל היה מן ארבעת השופטים (עתניאל יפתח גדעון שמשון) אשר רוח ה' נוססה בהם. ותרגום יונתן ושרת אליה רוח נבואה מן קדם ה', ולדעת ר' תנחומא רוח ה' הוא רוח חכמה לנהל את העם (שמ"ר פמ"ח).

פּוֹטִיפָר סָרִיס פְּרָעָה שָׂר
הַטַּבָּחִים אִישׁ מִצְרַיִם שקנה יוסף מיד הישמעאלים (בראשית ל"ז).

פּוֹטִי פְּרָע פְּהֵן אוֹן אב אסנת אשת יוסף (בראשית מא).

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בן אהרן הכהן ואמו היתה אחת מבנות פוטיאל (שמות ו). פינחס קנא קנאת ה' צבאות כאשר דקר ברומח את זמרי בן סלוא אשר זנה עם המדינית כזבי בת צור ועל ידי זה נעצרה המגפה מעל בני ישראל, וה' הבטיח לו את ברית שלום, ברית כהונת עולם (במדבר כה).

פִּינְחָס בֶּן עֲלִי פְּהֵן ה' ע"ע חפני.

פְּלִטְיָאֵל בֶּן לִישׁ מגלים. דוד ביקש מאיש בושט שישבי לו את אשתו מיכל (ש"א כה). פלטי בן ליש ליווה את אשתו עד לבחורים תוך שהוא בוכה על כך שהוא נאלץ להיפרד ממיכל. בבחורים מצווה עליו אבנר בן נר להיפרד סופית מעל מיכל (ש"ב ג).

עֲמָשָׂא בֶן יֵתָר (יתרא) הישראלי (דהיי"א ב: בן יתרו הישמעאלי) מאביגיל בת נחש אחות המלך דוד וצרויה (ש"ב י"ז). אבשלום מינה אותו לשר צבאו תחת יואב (שם יט) כאשר מרד בדוד אביו וגם נתן בידו להזעק את חיל יהודה נגד שבע בן בכרי הקושר עליו (שם כ).

עֵנָר אֶשְׁפּוֹל וּמִמְרָא שלשה אחים בעלי ברית אברם (בראשית יד) ובאו לעזרתו במלחמתו נגד כרדלעמר ומלכים אשר עמו להציל את לוט ורכושו. כולם היו צדיקים (ב"ר פ' נח ד).

עֶפְרוֹן הַחֵתִי בן צחר מראשי בני חת שקנה ממנו אברהם את שדהו אשר בו מערת המכפלה לאחוזת קבר במות שרה אשתו (בראשית כג).

עֵר וְאוֹנָן בני יהודה בן יעקב אבינו מאשתו שוע בת איש כנעני (בראשית לח). ר"א אומר כי הבנים השחיתו דרכם מפני שהיו מבת אישה כנענית אבל אמרו בגמרא וכי אפשר בא אברהם והזהיר על יצחק, בא יצחק והזהיר על יעקב ויהודה אזיל ונסיב, אלא בת גברא תגרא וכי (פסחים נ).

עֶרְפָּה אשת כליון בן אלימלך מנעמי אשתו (רות א). אחרי מות אישה כליון הואילה ללכת אחרי חמותה, אך נעמי דברה אל לבה לא טוב להתנוודד עמה באפס תקוה, ותשב ערפה ותיפרד מעליה (שם א).

עֶשָׂהאֵל בן צרויה אחות דוד (ש"ב ב ו-ג). עשהאל היה אח ליואב ואבישי וקל רגלים. רדף אחרי אבנר בן נר במלחמה בבריכת גבעון ונהרג על ידו.

עֶשׂו בן יצחק מרבקה אשתו ואחי יעקב אבינו שנולדו תאומים ויצא עשו ראשונה מרחם אמו כסוי שער אדום ויד יעקב אוחות בעקבו כמתפרץ לצאת מתחלה. עשו היה לאיש שדה יודע ציד, ויאהבהו יצחק "כי ציד בפיו" כי נתן לו מצידו,

אישים בתנ"ך

פְּנֵה - צְלַפְחָד

המהפכת על הנבאו על יהודה לרעה (ירמיהו כ).

פְּשָׁחוֹר בֶּן מִלְכָּיָה אחד משריו של המלך צדקיהו שנשלחו לירמיהו במצות המלך (ירמיהו לח).

צְדוֹק הַכֹּהֵן בן אחיטוב מצאצאי אלעזר בן אהרון הכהן (דה"א ה) או בן מריות ונכד אחיטוב (נחמיה יא) אחד משני כוהנים גדולים בתקופת מלכותו של דוד המלך. בני צדוק התחזקו על מעמדם עד מלכות בית החשמונאים. גם לעתיד ניבא יחזקאל כי שומרי משמרת המזבח המה בני צדוק הקרבים מבני לוי אל ה' לשרתו (יחזקאל מ).

צְדָקְיָהוּ בֶן יֵאֲשִׁיָּהוּ המלך האחרון למלכי בית דוד ומלך 11 שנה ביהודה (מ"ב כד). דודו של יהויכין. בימי צדקיהו חרב בית המקדש הראשון ומלכות יהודה הוגלתה מארצה (ירמיהו לז).

צְדָקְיָהוּ בֶן פְּנֵעָנָה נביא שקר (מ"א כב). התעה את אחאב מלך ישראל לעלות למלחמה על מלך ארם ברמות גלעד (מ"א כב). עליו אמרו חז"ל כי התנבא מה שלא שמע.

צְדָקְיָהוּ בֶן מַעֲשִׂיָּהוּ נביא שקר (ירמיהו כט). שניבא יחד עם אחאב בן קוליה בימי צדקיהו המלך. וירמיה הנביא אמר עליהם כי יהיו לקללה לכל גלות יהודה אשר בבבל.

צְלַפְחָד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה (במדבר כו), ומת במדבר בצאת ישראל ממצרים ולא היו לו בנים כי אם חמש בנות: מחלה נעה חגלה מלכה תרצה. והן בקשו ממשה רבנו לתת להם ירושת אביהן. ופליגי תנאי בגמרא (שבת צו): במה שנאמר בצלפחד כי בחטאו מת. חד אמר מקושש עצים היה וחד אמר מן המעפילים היה.

פְּנֵנָה אשת אלקנה. "וַיְהִי לְפִנְנָה יְלָדִים וַלְחָנָה אֵין יְלָדִים" (ש"א א).

פֶּקַח בֶּן רְמִלְיָהוּ שלישי לפקחיה מלך ישראל במשך שנתיים שנה (מ,ב טו). פקח קשר על מלכו וימלך תחתיו. בסוף ימי מלכו קשר עם רצין מלך ארם על אחז מלך יהודה, אך תגלת פלאסר מלך אשור הפיר עצת הקושרים.

פְּקַחְיָה בֶן מְנַחֵם וַיִּשְׁכַּב מְנַחֵם עִם אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ פְּקַחְיָה בְּנוֹ תַּחְתָּיו. בְּשָׁנַת חֲמִשִּׁים שָׁנָה לְעֲזַרְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה מֶלֶךְ פְּקַחְיָה בֶן מְנַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְרוֹן שְׁנָתָיִם. וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי ה' לֹא סָר מִחֲטָאוֹת יָרָבֵעַם בֶּן נְבַט אֲשֶׁר הִחֲטִיֵּא אֶת יִשְׂרָאֵל. וַיִּקְשֹׁר עָלָיו פֶּקַח בֶּן רְמִלְיָהוּ שְׁלִישׁוֹ וַיִּכְהוּ בְּשִׁמְרוֹן בְּאֶרְמוֹן בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶת אֶרְגָּב וְאֶת הָאֲרִיָּה וְעָמוּ חֲמִשִּׁים אִישׁ מִבְּנֵי גִלְעָדִים וַיְמִיתֵהוּ וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו (מ"ב טו, כב-כה).

פְּרָעָה שם כללי למלכי מצרים ואלו שנוכרו במקרא:

- 1 בימי אברהם (בראשית יב).
- 2 בימי יעקב ויוסף (שם לט, מז).
- 3 "מלך חדש" אחרי מות יוסף (שמות א).
- 4 חותן שלמה (מ"א ג).
- 5 בימי הושע בן אלה (מ"ב יז).
- 6 בימי חזקיהו (מ"ב יח).
- 7 פְּרָעָה נָכַח אֲשֶׁר הִמִּית אֶת יֵאֲשִׁיָּהוּ (מ"ב כג).
- 8 פְּרָעָה חֲפָרַע בִּימֵי צְדָקְיָהוּ (ירמיה מד).

פְּרָצַ וְזָרַח תאומים, בני יהודה ותמר שנולדו אחרי מעשה ער ואונן (בראשית לח).

פְּשָׁחוֹר בֶּן אִמֵּר הַכֹּהֵן פקיד נגיד בבית ה' אשר הכה את ירמיה הנביא אל

אישים בתנ"ך

צפניה - רחב

וחשדו שאותם שהם מתנשאים על הקהל ברצון עצמם.

ראובן בן יעקב אבינו הבכור אשר ילדה לאה ותקרא שמו ראובן ע"ש ראה ה' בעניי (בראשית כט). ראובן היה ראוי לבכורה בהיותו ראשית אונו אך בחללו יצועי אביו נתנה בכורתו לבני יוסף (בראשית מט). א"ר שמואל בר נחמני בשם ר' יונתן כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה שנאמר בני יעקב שנים עשר מלמד שכלם שקולים כאחד (שבת נה:).

רבקה אשת יצחק, בת בתואל בן נחור אחי אברהם מארם נהרים ואחות לבן, אחת מארבעת האמהות של בני ישראל (בראשית כב). רבקה היתה עקרה עשרים שנה ויתפלל יצחק לה' ויעתר לו ותלד רבקה תאומים את יעקב ועשו, ויצחק היה אז בן 60 שנה (שם כה).

רב-שקה שר במשלחת אל חזקיהו מלך יהודה בזמן מסע סנחריב ליהודה (מ"ב יח).

רות מואביה וגיורת אשת מחלון בן אלימלך ונעמי בימי השופטים. במות בעלה מחלון דבקה רות בחמותה וביהדות באמרה "אל תפגעני בי לעזבך לשוב מאחריך כי אל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אליו עמך עמי ואלהיך אלהי. באשר תמותי אמותי ושם אקבר (רות א טז-יז). ותלד רות את עובד אבי ישי אבי דוד.

רחב אשת זונה בעיר יריחו שהסתירה את המרגלים ששלח יהושע לתור את העיר ללכדה (יהושע ב). רחב נחשבה בין ארבע נשים יפהפיות שהיו בעולם: שרה רחב אביגיל ואסתר (מגלה יד:) וגם בין הגיורות החסידות: הגר אסנת צפורה שפרה פועה בת-פרעה רחב רות ויעל (מדרש תלפיות ענף גרים). אחר שנתגירה נשאה יהושע ויצאו ממנה עשרה נביאים כוהנים (שם) והם: ברוך נריה שריה מחסיה ירמיהו חלקיהו חנמאל שלום

צפניה בן כושי בן גדליה בן אמירה בן חזקיה, נביא על יהודה בימי המלך יאשיהו (ספר צפניה). ג' נביאים התנבאו אז באותו הדור: ירמיה צפניה וחולדה. ירמיהו היה מתנבא בשווקים וצפניה בבתי כנסיות וחולדה אצל הנשים (פסיקתא מד).

צפורה בת יתרו כהן מדין ואשתו של משה רבנו (שמות ב). ותלד לו את גרשם ואליעזר.

קהלת ע"ע שלמה.

קהת בן לוי בן יעקב אבינו והיה מן השבעים נפש שבאו למצרים (בראשית מו). ובני קהת עמרם וגוי' ושני חיי קהת 130 שנה (שמות ו). בהיות קהת הנכבד באחיו ניתן לאחיו הקהתים לשאת המקדש וקדש קדשים (במדבר ד). חז"ל אמרו כי שנותיו של קהת היו שוות לרבקה אמנו (ב"ר פ"ק).

קטורה פילגש שלקח לו אברהם לאישה אחרי מות שרה, והוליד ממנו ששה בנים (בראשית כה). לפי המדרש קטורה זו הגר שהחזירה אברהם.

קין והבל. קין בנם הבכור של אדם וחווה והילוד האנושי הראשון בעולם (בראשית ד). קין עובד אדמה היה והבל אחיו הצעיר היה רועה צאן. ויביאו שניהם מפרי מעשיהם מנחה לה', הראשון הביא מפרי האדמה והבל הביא מבכורות צאנו ומחלביהן. ומפני שהביא היותר טוב מעדרו הראה כי לבו טוב אינו כילי כמו קין שהביא מכל הבא בידו, לכן נרצה ה' למנחת הבל ואל קין ואל מנחתו לא שעה. ויקנא קין בהבל ע"ז ויחר לו מאד ויקם אליו ויהרגהו.

קרח בן יצהר בן קהת בן לוי (שמות ו) שעמד עם דתן ואבירם בראש המתפרצים על משה ואהרן בקנאתם בכבוד אשר נחלו יותר משאר בני לוי

אישים בתנ"ך

רחבעם - שלמית בת דברי

שְׁבָנָא סוכן ושר הבית למלך חזקיהו אשר חרפו ממצבו בגלל נאותו וזדון לבו, וימנה תחתיו את אליקים בן חלקיהו (ישעיה כב), ושבנא היה לסופר (שם לו).

שְׁדָרָךְ ע"ע חנניה.

שׁוֹבָד שר צבא הדרעזר מלך צובה. אחר שנפגו בני ארם לפני יואב שר צבא דוד, התאמצו להלחם עם בני ישראל עוד הפעם, וישלח הדרעזר כל אנשי חילו ובראשם שר צבא שובך ויערכו מלחמה עם דוד (ש"ב י). דוד הכה את שובך ומת.

שִׁישַׁק מלך מצרים שמלך אחרי פרעה חותן שלמה אליו נמלט ירבעם מחרב שלמה (מ"א יא). ובשנה החמישית לשבת רחבעם על כסא שלמה אביו עלה שישק על ירושלים ויקח לו אוצרות בית ה' והמלך, ואת מגני הזהב שעשה שלמה (שם יד, דהיי"ב יב).

שָׁכֵם בֶּן חֲמוֹר אנס וענה את דינה בת יעקב. בני יעקב שמעו ולוי נקם באחותם והרגו את שכס, אביו חמור ואנשי עירו (בראשית לד).

שָׁלוֹם בֶּן יֵבֶשֶׁת מלך על ממלכת ישראל לאחר שרצח את זכריהו בן ירבעם (מ"ב טו). איש הגלעד, החזיק במלוכה חודש ימים בלבד ונרצח בידי מנחם בן גדי.

שְׁלֹמֹה המלך השלישי לישראל והשני למלכי בית דוד ונמשכה מלכותו 40 שנה ויקבר בעיר דוד (מ"א א, דהיי"ב ט). נקרא החכם מכל אדם. והיה לו נשים שרות שבעה מאות ופילגשים שלוש מאות. בנה בית המקדש הראשון וחבר שלשה מספרי התנ"ך: שיר השירים משלי וקהלת.

שְׁלֹמִית בַּת דְּבָרִי לְמִטָּה דָן אשת מצרי אשר בנה קלל שם ה' ונסקל (ויקרא כד). כתוב למטה דן ללמד שהרשע גורם גנאי לו גנאי לאביו גנאי לשבטו.

ויחזקאל ובוזי וי"א אף חולדה הנביאה (רות רבה פ"א).

רְחִבְעָם בן המלך שלמה (מ"א יב) מאשתו נעמה העמונית, הראשון למלכי יהודה בסור מעליה מלכות ישראל. נטה רחבעם אחרי עצת רעיו הילדים, אז קשר עליו ירבעם בן נבט וימרדו בו עשרת שבטי ישראל. רחבעם הרבה לו נשים ופילגשים ובני יהודה בגדו בימיו באלוקים ויטו אחרי הבלי הגוים (דהיי"ב יא). רחבעם מלך 17 שנה ומת בן 52 שנה.

רְחֵל אחת מארבע אמהות והיתה יפת תואר, בת לבן, אשת יעקב, ואם יוסף ובנימן (בראשית כט). רחל מתה בדרך מבית אל אל לבוא אפרתה בהקשתה בלדתה את בנימן ותקבר שם בדרך. רחל היתה עקרת הבית ונחשבת קודם לאה. שתיהם היו לברכה בקרב ישראל.

רְצָפָה בת אִיָּה פִּלְגֶשֶׁת שְׂאוּל (ש"ב ג) אֶשֶׁר יָלְדָה לְשְׂאוּל אֶת אַרְמֹנִי וְאֶת מִפְּבֹשֶׁת (ש"ב כא).

שְׂאוּל המלך הראשון לישראל, בן קיש מנכבדי בני בנימן (ש"א ט) ורק שנתים מלך. איש צנועה. שאול נלחם עם הפלשתים, מאוב אדום ומלכי צובה, ויכניעם. אח"כ נצטוו להלחם עם עמלק ולהחרימם כלה, אך שאול חמל על אגג מלך עמלק ועל מיטב הצאן והבקר וגם בדבר הזה לא שמר את מצות ה'. שאול נחשב בין שמונה נסיכי אדם (סוכה נב:).

שְׁבָא, מְלִכַת שבט בדרום ערב בזמן המלך שלמה. כשמעה את שמע שלמה ע"ד חכמתו ועשרו, באה לירושלים לנסוהו בחידות והביאה עמה חיל נושאים מתנות יקרות למלך ישראל (מ"א יז). לפלא הם דברי ר' שמואל בר נחמני בשם ר' יונתן: כל האומר מלכת שבא אישה היתה אינו אלא טועה, מאי מלכת שבא מלוכתא דשבא והיה מלך בזמן איוב (ב"ב טו:).

אישים בתנ"ך

שלמנאסר - שריה בן נריה

שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא מבחורים ממשפחת שאול אשר חרף את דוד ונהרג על ידי שלמה בנו (מ"א ב). כל זמן ששמעי בן גרא קיים, לא נשא שלמה את בת פרעה (ברכות ח).

שְׁמִשׁוֹן הגיבור, שופט בישראל 20 שנה. הוא היה בן מנוח הדני מעיר צרעה ואמו ילדתו אחרי היותה עקרה, ועל פי מצות המלאך הקדישתהו לנזיר אלוקים, ויגדל הנער ותחל רוח ה' לפעמו, ויקנא קנאת עמו מהפלשתים אשר הקשו עליהם עולם. והשתמש ברוח הנבואה נגד הפלשתים (שופטים יג-טז).

שַׁעֲשֻׁזַי סריס המלך שֶׁמֶר הפילגשים (אסתר ב).

שָׁפָן הַסֹּפֵר בן אֶצְלִיָּהוּ בן מְשֻׁלֵם (מ"ב כ"ב) בתקופת יאשיהו מלך יהודה וחלקיהו כהן גדול.

שָׂרָה אשת אברהם אבינו וראשונה בין ארבע האמהות (בראשית יא). יפת תואר. ובהיות שרה בת 90 ילדה בן לאברהם לזקוניו את יצחק. אחר עקדת יצחק מתה שרה, ויהי שני חייה 127 שנים ותקבר במערת המכפלה (בראשית יז-כד).

שָׂרָח (סרח) בַּת אֲשֵׁר בן יעקב אבינו (במדבר כו). ותרגום אונקלס: ושום בת אתת אשר סרח, ר"ל שהיתה בת אשתו והיא לו בת חורגת, וכן היא במדרש שהיתה בת ג' כאשר נשא אשר את אמה לאישה. והיתה גדלה בבית יעקב ועלתה במעלות הצניעות והחסידות ומעשים טובים (מדרש אבות דף מה, ע"י סדר עולם). והיתה הראשונה להודיע ליעקב כי עוד יוסף חי, ולכן ברכה יעקב בחיים נצחיים (שם).

שָׂרְיָה בֶן נַרְיָה ונכדו של מחסיה היה משרי צדקיהו מלך יהודה. מכוונה שר מנוחה (ירמיהו נא-נב).

שְׁלִמְנָאָסָר מלך אשור אשר מלך אחרי תגלת פלאסר וכנראה היה בנו ולפני סרגון. הוא עלה על שומרון בימי הושע בן אלה. ויעל שלמנאסר על ישראל ויצר על שומרון שלוש שנים וילכדה, ויגל את מבחר בני ישראל אשורה ויושב אותם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי (מ"ב יז).

שֵׁם בן נח שהוליד בהיותו בן 500 שנה, ונולד קודם המבול (בראשית ה). מתחלה אתה דורש שהיה צדיק ונולד שהיה מהול ושייחד הקב"ה שמו עליו, ושאברהם עתיד לצאת ממנו, ששמש בכהונה גדולה, ושנבנה בהמ"ק בתחומו. שמעון בר חוטה אמר שמנין אותותיו תלה הקב"ה לדורות מן המבול עד הפלגה 340 שנה (ב"ר כו).

שְׁמֹנֶר בֶּן עֲנַת השופט השלישי לישראל והיה אחר אהוד ויך את פלשתים שש מאות איש בלמד הבקר ויושע גם את ישראל (שופטים ג).

שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא נביא ושופט אחרון בישראל אחרי מות עלי, בן אלקנה ממשפחת הלויים בני קהת. מן הרמתיים צופים בהר אפרים אשר ילדה לו אשתו חנה. הוא היה אחד מנסיכי ישראל (סוכה נב:), ועשיר. חז"ל אמרו שחי 52 שנה ושפט את ישראל לבדו 10 שנים. כתוב ויהי כי זקן שמואל (ש"א ח) והא בר נ"ה הוה? א"ר יוחנן זקנה קפצה עליו בהתאבלו על שאול שנבטל מעשה ידיו בחייו. חיבר ספר שופטים, ספר שמואל עד מותו וספר רות.

שְׁמַעוֹן בן שני ליעקב מלאה (בראשית כט). שמעון התחבר ללוי לקחת נקמה מאנשי שכס על אשר טמא שכס בן חמור את דינה אחותם (שם לד). את שמעון ציוה יוסף לאסור לעיני אחיו לערבון עד שובם את בנימן (שם מב). שמעון לא העמיד לא שופט ולא מלך בשביל עון הזנות (של זמרי) (ילקוט שמעוני שופטים מב).

אישים בתנ"ך

שָׂרָיָה בֵּן עֲזָרְיָה - תִּרְתָּן

תָּמָר **כלת יהודה** אשתו של בנו ער ויבמתו של בנו אונן. אחר שסירב יהודה לאפשר לבנו השלישי לקיים את חובת היבום כלפיה, התעברה תמר מיהודה בעורמה והפכה לאם ילדיו פרץ וזרח (בראשית לח). כוונת תמר היתה לשם שמים להקים זרע מיהודה. בין צאצאיה היו אלישבע, בועז, דוד המלך, ויואב בן צרויה.

תָּמָר **בת דוד המלך** מנישואיו למעכה בת תלמי מלך גשור ואחות אבשלום (ש"ב יג). היתה ידועה בשל יופיה הרב ובשל סיפור האונס שעברה על ידי אמנון אחיה מאב.

תָּרַח אבי אברהם אבינו. תרח היה בן נחור ונולד לו בהיותו בן 29 שנה (בראשית יא). שם אשתו של תרח אמתלאי בת כרנבו (ב"ב צא.). תרח מת שתי שנים לפני העקדה וגם שנתיים לפני מיתת שרה ו-138 לימי חיי אברהם (ב"ר פכ"ה).

תִּרְתָּן שליחו של סנחריב אל חזקיה המלך יחד עם רב סריס ורבשקה, וכן ככובש אשדוד בשליחות סרגון השני מלך אשור. בנוסף המילה תרתן שימשה לתיאור דרגה צבאית גבוהה בצבא אשור.

שָׂרָיָה בֵּן עֲזָרְיָה הכהן הגדול האחרון בתקופת בית ראשון וכיהן עד לחורבנו (עזרא ז).

שֵׁשְׁבַצַּר נשיא-פחה העלה את כלי בית המקדש הראשון מבבל לירושלים למטרת בניית בית המקדש השני ואף התעסק בבניתו (עזרא א ו-ה).

שֵׁת בן אדם הראשון שילדה חוה אחר קין והבל. ונולד בשנת 130 לחיי אדם (בראשית ד). ושנות חיי שת 912 שנה. והוליד את אנוש בהיותו בן 105 שנים. הולדת הדורות התחילו משת וקין לא נחשב ביניהם.

תְּגֵלַת פְּלֶאָסָר מלך אשור (מ"ב טו-טז). עלה על פקח מלך ישראל בעת שקשר עם רצין מלך ארם על אחז מלך יהודה ויכבוש את כל מזרח עבר הירדן וצפון מלכות ישראל ויגל את יושביהם אשורה.

תוֹבֵל קִין אחי ויבל (בראשית ד) ויובל בני למך שהיו ממצאים דברים בחרושת המעשה ותובל קין היה לוטש כל חורש נחושת וברזל, ושם אחותו נעמה.

תְּחַפְּמָנִי מראשי הגיבורים של דוד המלך (ש"ב כג) וראש הסנהדרין.

כרונולוגיה

1. תוכן ספרי התנ"ך ומחבריהם

2. מבריאת העולם עד כניסת בני ישראל לארץ

3. ומתקופת יהושע עד בניית בית המקדש השני

לפי "סדר עולם"

מהדורת הרב ד"ר חיים מיליקובסקי שליט"א

4. רשימת שופטי ישראל 5. נביאי ישראל

6. מלכי יהודה וישראל



1. תוכן ספרי התנ"ך ומחבריהם

ספר	תוכן	חובר ע"י
יהושע	מלחמות יהושע וחלוקת א"י לשבטים	יהושע בן נון והשלימו פינחס בן אליעזר הכהן
שופטים	תולדות העם בימי השופטים	שמואל הנביא
שמואל	תולדות שאול ודוד	שמואל הנביא והשלימו גד החוזה ונתן הנביא
מלכים	תולדות מלכי ישראל ויהודה	ירמיהו הנביא
ישעיהו	נבואתו	חזקיהו המלך וסיעתו
ירמיהו	נבואתו	ירמיהו
יחזקאל	נבואתו	אנשי כנסת הגדולה
ספרי תרי עשר: הושע, יואל, עמוס, עובדיה, יונה, מיכה, נחום, חבקוק, צפניה חגי, זכריה, מלאכי.	נבואתם	אנשי כנסת הגדולה
תהלים	תהילות	דוד, אדם הראשון, מלכי צדק, אברהם, משה, הימן, ידותון, אסף ושלשה בני קרח.
משלי	משלי שלמה בן דוד	חזקיהו וסיעתו
איוב	דיוני איוב ורעיו	משה רבינו
שיר השירים	אהבת ישראל לבורא	חזקיהו וסיעתו
רות	קורות רות	שמואל הנביא
איכה	קינות חורבן ירושלים ובית המקדש	ירמיהו
קהלת	לשלמה בן דוד	חזקיהו וסיעתו
אסתר	נס פורים	אנשי כנסת הגדולה
דניאל	קורות דניאל בגלות	אנשי כנסת הגדולה
עזרה ונחמיה	קורות ישראל בימיהם בגלות ובארץ ובנין הבית השני.	עזרא
דברי הימים	תולדות הדורות מאדם הראשון עד ימי גלות בבל.	עזרא והשלימו נחמיה.

2. כרונולוגיה מבריאת העולם עד כניסת ב"י לארץ

האירוע (חי בסה"כ)	שנה ² לבריאת העולם
נברא העולם והאדם	1
שת נולד, קין נהרג	130
אנוש נולד	235
קינן נולד	325
מהללאל נולד	395
ירד נולד	460
חנוך נולד	622
מתושלח נולד	687
למך נולד	874
אדם מת (930)	930
חנוך עלה לשמים (365)	987
שת מת (912)	1042
נח נולד	1056
אנוש מת (905)	1140
קינן מת (910)	1235
מהללאל מת (895)	1290
ירד מת (962)	1422
שם נולד	1558
למך מת (777)	1651

² הטבלא מבוססת על "תורת מר"ם" מאת ר' מרדכי מנחם רייך מ"חמישה חומשי תורה", הוצאת א. בלוס, ירושלים.

2. כרונולוגיה מבריאת העולם עד כניסת ב"י לארץ

האירוע (חי בסה"כ)	שנה ² לבריאת העולם
מתושלח מת (969), המבול	1656
ארפכשד נולד	1658
שלח נולד	1693
עבר נולד	1723
פלג נולד	1757
רעו נולד	1787
שרוג נולד	1819
נחור נולד	1849
תרח נולד	1878
אברהם נולד	1948
שרה נולדה	1958
פלג מת (239)	1996
נחור מת (148)	1997
נח מת (950)	2006
רעו מת (239)	2026
יצחק נולד	2048
שרוג מת (230)	2049
תרח מת (205)	2083
ארפכשד מת (438)	2096
יעקב ועשו נולדו	2108
אברהם מת (175)	2123

2. כרונולוגיה מבריאת העולם עד כניסת ב"י לארץ

האירוע (חי בסה"כ)	שנה ² לבריאת העולם
שלח מת (433)	2126
שם מת (600)	2158
עבר מת (464)	2187
יעקב נושא את לאה ורחל	2192
לידת השבטים	2193-2208
בינימן נולד, רחל מתה	2208
לאה מתה	2214
מכירת יוסף	2216
יצחק מת (180)	2228
מנשה נולד	2230
אפרים נולד	2231
יעקב ובני ישראל מגיעים למצרים	2238
יעקב מת (147)	2255
יוסף מת	2309
לוי, אחרון האחים, מת. שעבוד מצרים מתחילה	2331
משה נולד	2368
יציאת מצרים, מעמד הר סיני	2448
משה מת (120). יהושע מנהיג ב"י	2488
בני ישראל נכנסים לארץ ישראל.	2489

3. כרונולוגיה מימי יהושע עד בנין בית שני על פי ספר סדר עולם, מהודרת מיליקובסקי

שנה	לאירוע	הארות
1	יהושע	
15	369 שנים של משכן שילה	התחילו למנות לשמיטות ויבלות
29	עתניאל	
69	אהוד	
149	דבורה וברק	
189	מדין	
196	גדעון	
236	אבימלך	
239	תולע	
261	יאיר	סדר עולם יב: 17-18
283	פלשתים ובני עמון	
³ 299	יפתח	

³ ואיך נחשב (לפי ספר שופטים פרק יב) השנים של השופטים אבצן מבית לחם (6 שנים), אילון הזבולני (10 שנים), ועבדן בן הלל (8 שנים) ששפטו בין יפתח (ששפט 6 שנים, סה"כ 30 שנה ביניהם) לשמשון שלפי הטבלא כאן ישנם ביניהם רק 25 שנים כהונה כשופטים? הפרופסור הרב ד"ר חיים מיליקובסקי מנסה להתאים את סדר הדורות מספר סדר עולם עם זה של המקרא וכותב, "הכרונולוגיה של תקופת השופטים בסדר עולם מעוררת בעיות רבות ואף חלקים בה אינם מתיישבים זה עם זה" (סדר עולם מהדורה מדעית, פירוש ומבוא, חיים מיליקובסקי, יד יצחק בן צבי, ירושלים, תשע"ג (2013), חלק ב' ע' 219). ועוד, "(ש)קושי אחר בכרונולוגיה הזאת (וכבר העיר עליו אברבנאל בפירושו לשמואל א יג:א) נוגע למניין שנות השעבוד בתקופת השופטים. לפי סדר עולם, בדרך כלל השנים ששועבדו בני ישראל מלכים זרים נכללות בשנות השופטים" (שם). אבל לסיכום כותב מיליקובסקי, "(ש)יש איפוא (גם) סתירה חמורה בין המסקנה הנובעת מסדר עולם להלן (טו:ד-ה) שעברו עשרים שנה מסוף כהונתו של יפתח ועד לראשית כהונתו של שמשון ובין המסקנה הנובעת מדברי סדר עולם בפרק זה (יב 21-23), שעשרים ושלוש שנים הנהיגו השופטים אבצן, אילון ועבדון את העם מסוף

3. כרונולוגיה מימי יהושע עד בנין בית שני על פי ספר סדר עולם, מהודרת מיליקובסקי

שנה	לאירוע	הארות
304	פלשתים	שופטים יג:א, ס"ע יב:24
324	שמשון	
344	עלי	
384	שמואל, 20 שנה הארון בקרית יערים	שמואל א ז:ב
395	שאול	
397	דוד	
437	שלמה	
441	410 שנים של הבית. 155 מהבנין עד בדק יואש.	
477	רחבעם	
494	אביה	
497	אסא	
527	מ"ב שנים (ד"ה ב כב:ב)	
538	יהושפט	
560	יהורם	
568	אחזיהו	
569	עתליה	

ימי יפתח ועד תחילת ימי שמשון. לא נצליח לפתור בעיה זו, ונראה שאין היא נתינת לפתרון... (שם ע' 221).

3. כרונולוגיה מימי יהושע עד בנין בית שני על פי ספר סדר עולם, מהודרת מיליקובסקי

הארות	לאירוע	שנה
	יואש	574
	בדק הבית	596
	218 שנים מבדק יואש עד בדק יאשיהו	597
	אמציה	614
	עזריה	628
	יותם	680
	אחז	696
	חזקיהו	712
	כיבוש שומרון	717
סדר עולם כג: 33-34	י"ד לחזקיהו. עלית סנחריב "בפרוס הפתח".	725
	מנשה	741
	אמון	796
	יאשיהו	798
סדר עולם כו: 2 סדר עולם כד: 11-13	בדק הבית, מציאת הספר, התחלת שלשים שנה עד שנה החמישית לצדקיהו, "תחילת היובל"	815
	יהויקים	829
	נבוכדנצר ובבל	832

3. כרונולוגיה מימי יהושע עד בנין בית שני
 על פי ספר סדר עולם, מהודרת מיליקובסקי

שנה	לאירוע	הארות
833	כיבוש ירושלים	
839	מות יהויקים לפני תשרי, גלות יהויכין אחרי תשרי - ד' בשבוע וחצי יובל	
840	צדקיהו. גלות יהויכין.	ראשית ממלכת צדקיהו = ד' בשבוע
844	'בשלשים שנה ברביעי'	יח' א:א
850	חורבן הבית, ט' באב	
864	כ"ה לגלות יהויכין י"ד לחורבן, שנת היובל האחרון	יח' מ:א
877	אויל מרודך ובבל	
900	בלשצר ובבל	
902	בלשצר ודריוש	
903	כורש ופרס	
905	אחשורוש ופרס	
919	דריוש ופרס	
920	בנין בית שני	

4. שופטי ישראל

שנות שפוט	שבטו	שם השופט	
28	אפרים	יהושע בן נון	1
40	יהודה	עתניאל בן קנז	2
80	בנימן	אהוד בן גרא	3
1	לוי	שמגר בן ענת	4
40	אפרים	דבורה הנביאה	5
40	מנשה	גדעון (ירובעל) בן יואש	6
3	מנשה	אבימלך בן גדעון	7
23	יששכר	תולע בן פועה	8
22	מנשה	יאיר הגלעדי	9
6	מנשה	יפתח הגלעדי	10
7	יהודה	אבצן (בועז)	11
10	זבולון	אילון הזבולני	12
8	אפרים	עבדן בן הלל הפרעתוני	13
20	דן	שמשון בן מנוח	14
40	לוי	עלי הכהן	15
11	לוי	שמואל הנביא	16

48 הנביאים:

1. אברהם, 2. יצחק, 3. יעקב, 4. משה, 5. אהרון,
6. יהושע, 7. פנחס, 8. אלקנה, 9. עלי הכהן,
10. שמואל הרמתי, 11. גד החוזה, 12. נתן הנביא,
13. דוד המלך, 14. אחיה השילוני, 15. שלמה המלך,
16. עדו החוזה, 17. אליהו הנביא, 18. מיכיהו בן
- ימלא, 19. עובדיה, 20. חנני הרואה, 21. יהוא בן חנני,
22. עזריהו בן עודד, 23. יחזיאל הלוי מבני מתניה,
24. אליעזר בן דודוהו ממרישה, 25. אלישע בן שפט,
26. יונה בן אמיתי, 27. הושע בן בארי, 28. זכריה בן
- יהוידע הכהן, 29. עמוס, 30. אמוץ, 31. ישעיהו בן
- אמוץ, 32. מיכה המורשתי, 33. יואל בן פתואל,
34. נחום האלקושי, 35. אוריהו בן שמעיהו מקרית
- יערים, 36. חבקוק, 37. צפניה בן כושי, 38. ירמיהו בן
- חלקיהו, 39. יחזקאל בן בוזי הכהן, 40. נריה,
41. ברוך בן נריה, 42. דניאל איש חמודות, 43. שריה,
44. מחסיה, 45. חגי, 46. זכריה, 47. מלאכי,
48. מרדכי.

7 הנביאות:

1. שרה, 2. מרים הנביאה, 3. דבורה הנביאה,
4. חנה, 5. אביגיל, 6. חולדה הנביאה, 7. אסתר.

6. מלכי יהודה וישראל

מלכי ישראל

שנות מלוכה	שבת	שם	1
22	אפרים	ירבעם בן נבט	1
2	אפרים	נדב בן ירבעם	2
24	יששכר	בעשא בן אחיה	3
2	יששכר	אלה בן בעשא	4
7 ימים		זמרי	5
12	אפרים	עמרי	6
22	אפרים	אחאב בן עמרי	7
2	אפרים	אחזיה בן אחאב	8
12	אפרים	יהורם בן אחאב	9
28	מנשה	יהוא בן נמשי	10
17	מנשה	יהואחז בן יהוא	11
16	מנשה	יהואש בן יהואחז	12
41	מנשה	ירבעם בן יהואש	13
6 חדשים	מנשה	זכריה בן ירבעם בן יהואש	14
חודש		שלום בן יבש בן תקוה	15
10		מנחם בן גדי	16
2		פקחיהו בן מנחם	17
20		פקח בן רמליהו	18
19	ראובן	הושע בן אלה	19

מלכי יהודה

שנות מלוכה	שם	1
17	רחבעם בן שלמה	1
3	אבים (אביה) בן רחבעם	2
41	אסא בן אבים	3
25	יהושפט בן אסא	4
8	יהורם בן יהושפט	5
1	אחזיהו בן יהורם	6
6	עתליה בת אחאב מלך ישראל	7
40	יהואש בן אחזיהו	8
29	אמציהו בן יואש	9
52	עוזיהו בן אמציה	10
16	יותם בן עוזיהו	11
16	אחז בן יותם	12
29	חזקיהו בן אחז	13
55	מנשה בן חזקיהו	14
2	אמון בן מנשה	15
31	יאשיהו בן אמון	16
3 חדשים	יהואחז בן יאשיהו	17
11	יהויקים בן יאשיהו	18
3 חדשים 10 ימים	יהויכין בן יהויקים	19
11	צדקיהו בן יאשיהו	20